

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย เรื่องการศึกษาสภาพการ เรียนการสอนวิชาภาษาไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการ ปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหา ดังนี้

1. การใช้หลักสูตรและหนังสือเรียน
2. วิธีการสอน
3. การใช้สื่อการเรียนการสอน
4. การวัดและประเมินผล
5. การศดกกิจกรรมเสริมหลักสูตร
6. การนิเทศการสอน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ด้านการใช้หลักสูตรและหนังสือเรียน

1. การนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน

หลักสูตรนับว่าเป็นสิ่งสำคัญและเป็นแนวทางในการชี้ทิศทางของการจัดสภาพ การเรียนการสอนในโรงเรียน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือหลักสูตรเป็นการประมวลประสบการณ์ ทั้งหลายที่ต้องการจัดให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ดังที่ ภิญโญ สารธ (2516: 279) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า "หลักสูตรคือบรรดาประสบการณ์ ทั้งปวงที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาไปในทิศทางที่โรงเรียน พึงปรารถนา"

ชวาล แพรัตกุล (2518: 16) กล่าวว่า "หลักสูตรเป็นตัวกำหนดระดับและทิศทางให้ ครูเป็นผู้ดำเนินการตาม หลักสูตรซึ่งมีความสำคัญเหมือนคัมภีร์การสอน"

พนัส หันนาคินทร (2524: 126) กล่าวว่า "หลักสูตรหมายถึง ประสบการณ์ทั้งมวลที่ นักเรียนพึงจะได้รับภายใต้การนำของครูหรือโรงเรียน เพื่อมุ่งหวังให้เกิดความเจริญออกงามใน ด้านต่าง ๆ "

ฮิลดา ทาบา (Hilda Taba 1962: 11) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบของหลักสูตรว่า หลักสูตรไม่ว่าจะมีรูปแบบอย่างไรจะมีองค์ประกอบอย่างน้อยที่สุด 4 อย่าง สรุปได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา
2. เนื้อหาวิชา และจำนวนชั่วโมงสำหรับการสอนแต่ละวิชา
3. กระบวนการเรียนการสอน
4. โครงการประเมินผลตามหลักสูตร

ดังนั้นความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้จึงขึ้นอยู่กับ การนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน โดยโรงเรียนเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนแก่นักเรียนให้เป็นไปตามหลักสูตร

ลูมิตร คูชานูกร (2518: 6-7) ได้กล่าวถึงเรื่อง การนำหลักสูตรไปใช้ว่า "การนำหลักสูตรไปใช้หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูนำเอาโครงการของหลักสูตรที่เป็นรูปเล่มไปปฏิบัติให้เกิดผล ขั้นตอนนี้รวมถึงการบริหารงานด้านวิชาการเพื่ออำนวยความสะดวกและนักเรียนสามารถสอนและเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด"

จรรยา สิมเปลี่เสถียร (2528: 11) ได้กล่าวถึง การนำหลักสูตรไปใช้โดยสรุปว่า การนำหลักสูตรไปใช้หมายถึง การดำเนินการจัดประสบการณ์แก่นักเรียนในโรงเรียน โดยผู้บริหารหรือครูแปลหรือตีความหมายต่าง ๆ ที่อยู่ในหลักสูตรออกมาเป็นกิจกรรมในการเรียนการสอน

2. บทบาทของผู้บริหารและครูในการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน

การใช้หลักสูตรในระดับโรงเรียน ต้องมีการดำเนินการร่วมกันโดยมีผู้บริหารเป็นฝ่ายอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและครูเป็นฝ่ายปฏิบัติการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามที่หลักสูตรกำหนด ลูจรีต เพียรชอบ (2525: 48-49) ได้กล่าวถึงข้อควรคำนึงในการนำหลักสูตรวิชาภาษาไทยไปใช้ในโรงเรียน สรุปได้ดังนี้

1. ผู้บริหารและครูควรจะต้องมีความเข้าใจหลักสูตรเป็นอย่างดี ทั้งในด้านจุดประสงค์และเนื้อหา การทำความเข้าใจหลักสูตรอาจจะศึกษาด้วยตนเอง ได้ถามผู้รู้หรือไปรับการอบรมสัมมนา เกี่ยวกับหลักสูตรวิชาภาษาไทย
2. โรงเรียนควรมีการจัดเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ อันได้แก่ หลักสูตร คู่มือหลักสูตร หนังสือเรียน คู่มือหนังสือเรียนไว้ให้พร้อมและพยายามใช้ประโยชน์จากเอกสารเหล่านั้น

อย่างเต็มที่

3. การจัดบุคลากรเพื่อสอนวิชาภาษาไทยควรจัดให้เหมาะสม ครูผู้สอนภาษาไทยควรได้รับการศึกษาอบรมทางด้านภาษาไทยมาอย่างแท้จริง และเป็นผู้ที่สามารถใช้วิธีการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ
4. การใช้เวลาเรียน ผู้จัดตารางสอนควรให้ความสำคัญแก่วิชาภาษาไทยโดยพยายามให้มีในตอนเช้าบ้าง เพื่อผลในการเรียนการสอนที่ดี
5. การจัดบริการเพื่อการเรียนการสอนภาษาไทย ทางโรงเรียนควรจะได้อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดสภาพห้องเรียนให้เหมาะสม ห้องสมุดมีหนังสือประกอบการค้นคว้าอย่างเพียงพอมีห้องภาษาไทย ห้องปฏิบัติการทางภาษา หรือศูนย์วิทยบริการภาษาไทย ห้องปฏิบัติการเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาทางการพูด การอ่าน นอกจากนี้ทางโรงเรียนควรอำนวยความสะดวกในการบริการสื่อประเภทต่าง ๆ ที่เหมาะสมและเพียงพอ
6. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูผู้สอนควรมีการใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ และมีการจัดกิจกรรมแปลก ๆ ใหม่ ๆ หลากรูปแบบ เพื่อให้การเรียนการสอนภาษาไทยมีชีวิตชีวนักเรียนรู้สึกคิด รู้สึกรักแก้ปัญหา และเกิดทักษะทางภาษาตามที่หลักสูตรกำหนด
7. การให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือก การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีควรให้ผู้เรียนมีเสรีภาพ มีอิสระในการเรียนพอสมควร มีโอกาสทำกิจกรรมที่ผู้เรียนสนใจ และมีเสรีภาพในการเลือกวิชาเรียนตามที่ตนปรารถนา
8. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาไทยจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาทางภาษาที่ดีของนักเรียน จึงควรมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรขึ้นนอกเวลาเรียนด้วย กิจกรรมเสริมหลักสูตรจะช่วยให้นักเรียนได้ทราบความถนัดของตนเองและความสนใจทางภาษาอันมีผลในการพัฒนาการทางภาษาของตนเอง
9. การนำหลักสูตรวิชาภาษาไทยไปใช้ควรคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน และประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับให้มากที่สุด พยายามจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้ผู้เรียนรู้สึกว่าประสบความสำเร็จ มีความรู้ มีทักษะทางภาษาที่ดี มีความมั่นใจ และมีเจตคติที่ดีต่อภาษาไทย
10. การจัดงบประมาณและการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้สัมฤทธิ์ผลนั้นจะต้องมีวัสดุหลักสูตรสื่อการสอน ความสะดวกในด้านต่าง ๆ ทางโรงเรียนควรจะได้มีการวางแผนการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ

11. การประเมินผลการเรียนการสอนภาษาไทยควรจะได้มีการประเมินเป็นระยะโดยสม่ำเสมอ เพื่อจะได้ทราบว่า การนำหลักสูตรไปใช้ เกิดผลมากน้อยเพียงใด ควรมีการนำผลจากการประเมินนั้นไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรวิชาภาษาไทยให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

ลูมิตร คุณานุกร (2518: 10) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ครูต้องปฏิบัติในการนำหลักสูตรไปใช้สรุปได้ดังนี้

1. ตีความหมายและความมุ่งหมายแต่ละข้อของหลักสูตร
2. ในการสอนแต่ละเรื่องควรมีสักเกณฑ์ในการเตรียมการสอน
3. ครูต้องถามตัวเองก่อนสอนเสมอ ด้วยคำถามดังนี้
 - 3.1 ต้องการให้นักเรียนได้รับข้อมูลอะไร เพื่อนักเรียนจะได้มีความพร้อมที่จะเรียนในเรื่องที่สอน
 - 3.2 ต้องมีความเข้าใจหรือมีหลักการสำคัญ ๆ อะไรบ้างในเรื่องที่จะสอน ซึ่งนักเรียนควรจะได้รับ
 - 3.3 มีทักษะอะไรบ้างที่ต้องการฝึกให้นักเรียน เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้ในเรื่องที่สอนในแต่ละจุดประสงค์
 - 3.4 นักเรียนจะมีพฤติกรรมอย่างไรจึงจะเป็นการยืนยันว่าการสอนของครูบรรลุผลสำเร็จ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525: 195-196) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของครูที่เป็นผู้บริหารเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน สรุปได้ดังนี้

1. การเตรียมการวางแผนทั้งด้านเอกสารและบุคลากรเพื่อใช้หลักสูตรใหม่
2. การจัดบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
3. การจัดสภาพที่เอื้ออำนวยต่อการนำหลักสูตรไปใช้ให้สมบูรณ์
4. การประชาสัมพันธ์เพื่อความเข้าใจและความร่วมมือกันในการใช้หลักสูตร

นอกจากนี้ ฮัจจรา ประไพตระกูล (2521: 82-83) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ในเรื่อง "ครูกับหลักสูตรใหม่" ว่าผู้ที่จะเป็นครูสำหรับหลักสูตรใหม่ ควรมีคุณสมบัติดังนี้

1. มีความสามารถในการตีความหมาย "จุดหมาย" ของหลักสูตรแต่ละระดับชั้น และจุดหมายของหลักสูตรเฉพาะวิชา เป็นพฤติกรรมได้

2. ควรรู้จักเนื้อหาวิชาในแต่ละระดับชั้นเป็นอย่างดี เพื่อสะดวกในการจัดการเพื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม
 3. ต้องศึกษาริธีสอนแบบต่าง ๆ ตลอดจนเทคนิคสมัยใหม่ และรู้จักเลือกใช้วิธีสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหา ตลอดจนคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล นอกจากนี้ครูควรศึกษาเทคนิคต่าง ๆ ในการสอน เพราะการรู้วิธีสอนเพียงอย่างเดียวจะไม่สามารถช่วยให้การสอนประสบผลเท่าที่ควร
 4. ในด้านการสอน ครูต้องเป็นคนที่มีความรู้กว้างขวาง รู้จักสัมพันธ์เนื้อหาวิชาและฝึกให้นักเรียนรู้จักสัมพันธ์ความคิด มีความคิดสร้างสรรค์ และรู้จักนำเอาความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์
 5. ในการสอนบางวิชามีการฝึกทักษะให้สัมพันธ์กัน ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ครูต้องมีวิธีดำเนินการสอนนักเรียนให้ได้ทักษะทุกด้านในแต่ละชั่วโมงที่สอน โดยไม่แบ่งสอนเป็นชั่วโมงวรรณคดี หลักภาษาและการใช้ภาษา
 6. ในด้านการวัดและประเมินผล ครูต้องศึกษาหาความรู้ให้ถ่องแท้ ต้องกำหนดเกณฑ์การวัดผลให้แน่นอนว่าจะมีวิธีการอย่างไร หาวิธีการที่ปฏิบัติได้ง่ายและมีประสิทธิภาพ
 7. มีความกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ
- การนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนให้เกิดผลดีจึงมีการเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน ดังนี้
3. การใช้หนังสือเรียน

ในหลักสูตรวิชาภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ได้กำหนดให้วิชาภาษาไทยเป็นทั้งวิชาบังคับและรายวิชาเลือก การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย แบบเรียนจึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญมากในการศึกษา เพราะถ้าขาดแบบเรียนแล้วการจัดการเรียนการสอนคงกระทำได้ยากและไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

ประกาศ สหอาชีพ (2524: 44) ได้ให้ความหมายของหนังสือแบบเรียนไว้ว่า "หนังสือแบบเรียนคือ หนังสือที่บรรจุเนื้อหาตามหลักสูตร ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการออกใบอนุญาตให้กำหนดเป็นหนังสือที่ใช้เรียนในชั้นต่าง ๆ หรือเป็นหนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการสั่งให้สอนโดยมีเกณฑ์พิจารณา คือ เรียบเรียงถูกหลักวิชา ตรงตามหลักสูตรประมวลการสอนและมีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับชั้นนักเรียน นักเรียนสามารถใช้หนังสือเรียนเรียนด้วยตนเอง . . ."

เนื่องจากหนังสือเรียนเป็นสื่อที่มีความสำคัญต่อครูมาก เพราะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปตามความมุ่งหมายของหลักสูตร และยังเป็นเครื่องกำหนดเนื้อหาวิชาและกิจกรรมต่าง ๆ

ซี อาร์ แมกซ์เวลล์ (C.R. Maxwell 1951; 10-12) ได้กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของหนังสือเรียนไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. เป็นแหล่งให้ความรู้ที่ถูกต้อง
2. เป็นแหล่งวิชาการให้นักเรียนศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ
3. ช่วยเรียบเรียงเนื้อหาวิชาและเป็นมาตรฐานสำหรับครูในการเลือกเนื้อหาในการสอน
4. ช่วยประหยัดเวลา คือช่วยให้ครูทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่ต้องเสียเวลาในการค้นคว้ามากนัก

หลุยส์ ชอร์ (Louis Shores 1960; 20) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสือไว้ว่า

"หนังสือเรียนเป็นเครื่องมือที่ครูกับนักเรียนใช้สื่อความหมายซึ่งกันและกัน เป็นแหล่งรวบรวมเนื้อหาวิชา แนะนำกิจกรรมและวัสดุเกี่ยวกับการสอนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ช่วยสร้างนิสัยรักการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและฝึกทักษะในการอ่าน ทั้งยังเป็นศูนย์กลางให้นักเรียนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ร่วมเรียนในเรื่องเดียวกันและเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ในแนวเดียวกัน"

เกี่ยวกับประโยชน์ของหนังสือเรียนในการสอนนี้ ประกาศ สหอาชีพ (2524: 46) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสือเรียนพอสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยการสอนรายบุคคล ให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถของตนเอง ตามความสนใจในการเลือกอ่านตามที่ตนต้องการ
2. ช่วยในด้านเศรษฐกิจเพราะสามารถให้เนื้อหาได้มาก มีภาพประกอบ มีแผนภูมิ แผนที่ ตาราง ซึ่งเมื่อเทียบกับอุปกรณ์อื่น ๆ แล้ว หนังสือแบบเรียนมีราคาถูกกว่าในชั้น

การเรียนรู้

3. มีการบ่งบอกวิธีสอนให้หลายรูปแบบ เพราะในหนังสือแบบเรียนจะมีเนื้อหาประกอบกิจกรรมเล่นอเนาะ แบบฝึกหัด และให้หมั่นค้นคว้าในการสอนเนื้อหาใหม่ ๆ
4. ช่วยในการทบทวน การสอนอ่าน การค้นคว้า และการแก้ไขปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ช่วยให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียน
5. ช่วยในการปรับปรุงการสอน ทำให้ครูมีทักษะการสอนและสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้มากขึ้น โดยการใช้สื่อความหมายด้วยภาษาถ้อยคำ 4 วิธี คือการบรรยาย การแนะนำ หลักเกณฑ์ การสรุปความหมาย และทฤษฎีของเนื้อหาวิชานั้น

เนื่องจากหนังสือเรียนมีความสำคัญมากในการเรียนการสอน กรมวิชาการ (2525: 4-6) ได้กำหนดเกณฑ์การใช้และการควบคุมหนังสือในโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการแบ่งประเภทของหนังสือเรียนและเพื่อความถูกต้องในแนวทางการปฏิบัติในการเลือกใช้หนังสือเรียน ดังนี้

ประเภทของหนังสือเรียน กระทรวงศึกษาธิการได้จำแนกหนังสือที่ใช้ในโรงเรียนตามลักษณะของหนังสือออกได้ดังนี้

1. หนังสือเรียนหรือแบบเรียน แบบสอนอ่าน หนังสืออ่าน หนังสือประกอบการเรียน หมายถึง หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้ในโรงเรียนเป็นหนังสือเรียนประจำวิชา เป็นหนังสือ (Texts) ที่รวบรวมความรู้ในหมวดวิชาหนึ่งซึ่งมีเนื้อเรื่องตรงตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ อย่างถูกต้องและครบถ้วน จัดทำเป็นรายวิชาตามลำดับชั้นต่าง ๆ อาจมีลักษณะเป็นเล่ม เป็นแผ่น หรือเป็นชุดย่อยก็ได้
2. แบบฝึกหัด (Work books หรือ Exercises) หมายถึง หนังสือที่ช่วยเสริมให้เกิดทักษะในแขนงวิชาต่าง ๆ ซึ่งอาจมีลักษณะเป็นรูปเล่ม บัตรงาน ฯลฯ
3. คู่มือการสอนหรือคู่มือครู (Teacher's Manuals) หมายถึง เอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการสอน จะไม่เน้นหนักที่เนื้อหาวิชา แต่จะเน้นวิธีการสอน การจัดการเรียนและการวัดผล นอกจากนี้อาจแนะนำหนังสืออ้างอิง แหล่งค้นคว้าทางวิชาการ ข้อมูลอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการสอนของครู
4. หนังสืออ้างอิง หนังสือตำราหรือหนังสืออุเทศ (Reference books) คือ หนังสือสำหรับใช้ค้นคว้า อ้างอิงประกอบการเรียนในหมวดวิชาใดวิชาหนึ่ง หรือรวมหลายวิชา

ในเล่มเดียวกัน การเรียบเรียงเป็นเชิงวิชาการมีเนื้อหาถูกต้องตามหลักฐานที่มีการค้นคว้า มี
บรรณานุกรมประกอบ

5. หนังสืออ่านเพิ่มเติม หรือหนังสืออ่านประกอบ (Supplementary books) คือหนังสือที่มีจุดประสงค์มุ่งส่งเสริมการเรียน การค้นคว้าวิชาการต่าง ๆ นอกเหนือจากหนังสือเรียนที่กำหนดไว้แล้ว โดยขยายเนื้อหาจากส่วนหนึ่งส่วนใดของหลักสูตร หรืออาจจะมีรายละเอียดเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่หลักสูตรกำหนด อาจมีเนื้อหาแตกต่างไปจากหนังสือเรียนที่กำหนดไว้ โดยขยายเนื้อหาจากส่วนหนึ่งส่วนใดของหลักสูตร หรืออาจจะมีรายละเอียดเพิ่มเติมจากที่หลักสูตรกำหนด อาจมีเนื้อหาแตกต่างไปจากหนังสือเรียนที่กำหนดไว้ เพื่อให้นักเรียนศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมตามความเหมาะสมกับวัยและความสามารถในการอ่านของเด็ก

6. หนังสือส่งเสริมการอ่านคือ หนังสือที่ส่งเสริมให้ฝึกทักษะทางการอ่านทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และให้มีนิสัยรักการอ่านมากยิ่งขึ้น หนังสือส่งเสริมการอ่านจะมีลักษณะส่งเสริมความสงบ เรียบร้อยและศีลธรรมอันดีงาม ให้ความรู้มีคติอันเป็นประโยชน์ตามลัทธิประโยชน์ของผู้เรียน

7. หนังสืออ่านนอกเวลา (External reading books) คือ หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดขึ้นนอกเหนือไปจากหนังสือเรียนที่กำหนดไว้แล้ว สำหรับให้นักเรียนอ่านนอกเวลาเรียน เพื่อประกอบการเรียนการสอนวิชาใดวิชาหนึ่งซึ่งโรงเรียนจะเลือกหนังสืออ่านนอกเวลาจากคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจะได้ประกาศเป็นปี ๆ ไป (ปัจจุบันหนังสืออ่านนอกเวลามีภาษาไทยและภาษาอังกฤษเท่านั้น)

การนำหนังสือไปใช้ในโรงเรียน การใช้หนังสือในโรงเรียน จำนวนตามลักษณะการใช้ดังนี้

1. หนังสือบังคับใช้ หมายถึงหนังสือที่โรงเรียนจะส่งให้นักเรียนทุกคน สัปดาห์ละเล่มไปใช้ประจำตัว หนังสือประเภทนี้ได้แก่ หนังสือเรียน หนังสืออ่านนอกเวลา และแบบฝึกหัด
2. หนังสือไม่บังคับใช้ หมายถึงหนังสือที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนการสอน แต่ไม่จำเป็นว่านักเรียนทุกคนจะต้องมีไว้ใช้ประจำตัว หนังสือประเภทนี้ได้แก่ หนังสืออ่านเพิ่มเติม และหนังสืออื่น ๆ

เนื่องจากหนังสือเรียนมีด้วยกันหลายประเภทตามการเลือกใช้ ครูผู้สอนจึงต้องมีความรู้ในการเลือกใช้หนังสือเรียนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่สอน ัญญวน อินทรกำแหง (2520: 43) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของหนังสือที่ดีไว้ 7 ประการดังนี้

1. หนังสือเรียนจะต้องถูกต้องและเที่ยงตรง คือให้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง ใช้สำนวนภาษาถูก และต้องให้ข้อเท็จจริงที่เป็นกลาง ไม่มีอคติ
2. การใช้ภาษาในการเขียนหนังสือเรียน ต้องเป็นภาษาที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียนในแต่ละระดับ และเป็นภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันและสิ่งแวดล้อม
3. การจัดรูปแบบของหนังสือเรียนควรแบ่งเป็นบท แต่ละบทมีเนื้อเรื่องที่ให้ความรู้เป็นขั้นเป็นตอน การจัดทำและการพิมพ์มีความพิถีพิถัน มีการวางรูปเล่มในลักษณะที่เหมาะสม
4. มีภาพประกอบที่ชัดเจน ถูกต้อง สวยงาม
5. มีคุณภาพดีและราคาถูก
6. มีความประณีตในการเย็บเล่ม
7. ให้ความรู้ที่ทันสมัยโดยมีการปรับปรุงให้ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ

นอกจากนี้ ปทุม พงษ์ลูชาติ (2520: 19-20) ได้สรุปคุณลักษณะของหนังสือเรียนไว้ดังนี้

1. เนื้อหาต้องเขียนตรงกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และจำนวนเรื่องที่เขียนมีครบตามประมวลการสอนที่กำหนดไว้
2. เนื้อหาส่วนที่เป็นข้อเท็จจริงต้องถูกต้องตามความเป็นจริง
3. เนื้อหาส่วนที่เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน ต้องเขียนขึ้นโดยปราศจากอคติหรือความลำเอียง
4. เนื้อหาที่เสนอมีความละเอียดและเหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน
5. การเสนอเนื้อหาและการจัดทำหนังสือทั้งหมด ทำขึ้นโดยคำนึงถึงหลักจิตวิทยาเป็นสำคัญ
6. การเขียนเนื้อหาควรเขียนให้มีความสัมพันธ์กันตลอดเล่ม
7. การเสนอตัวอย่างควรมีปริมาณพอเหมาะและตัวอย่างที่เสนอควรมีคุณภาพที่ดีและเหมาะสมที่จะนำมาเสนอ
8. เนื้อหาไม่ควรมีมากเกินไปจนเวลาเรียนที่กำหนดไว้ไม่เพียงพอ
9. การใช้ภาษาในการพรรณนา อธิบายเนื้อหาหรือภาพประกอบ ต้องเป็นภาษาที่อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน สำนวนภาษาสละสลวยเป็นตัวอย่างที่ดีในการใช้ภาษาได้
10. เนื้อหาในเล่มควรรวบรวมได้กับการสอนหลาย ๆ แบบ

11. ผู้เขียนควรเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นโดยตรง
12. ภาพประกอบ แผนภูมิต้องมีขนาดโตพอเหมาะ ชัดเจนตรงกับเนื้อเรื่องและ
นำเสนอนิทที่เหมาะสม
13. ควรมีเชิงอรรถและบรรณานุกรมเพื่อแสดงหลักฐานการค้นคว้า ยืนยันข้อเท็จจริง
ในหนังสือและเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เรียนใช้ค้นคว้าต่อไป
14. ส่วนประกอบของหนังสืออื่น ๆ เช่น ปก กระดาษที่พิมพ์ ควรใช้ชนิดที่ดึงดูด
ความสนใจของผู้อ่านได้และดูแข็งแรงทนทาน

จากหลักเกณฑ์การพิจารณาเลือกหนังสือข้างต้นนั้น นับว่าเป็นสิ่งที่ครูผู้สอนในรายวิชา
ต่าง ๆ สามารถนำมายึดถือเป็นแนวทางในการเลือกหนังสือเพื่อใช้ในการสอน โดยเฉพาะครู
ผู้สอนวิชาภาษาไทย ทั้งนี้เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการเลือกหนังสือเรียนได้ถูกต้องและ
เหมาะสม

สโณนาร์ต เอช คลาร์ก และเออร์วิง เอส สตาร์ (Leonard H. Clark & Irving
S. Starr 1976: 266) ได้มีหลักเกณฑ์ในการเลือกพิจารณาหนังสือเรียนภาษาคือ "ต้องมี
เนื้อหาถูกต้อง เขียนโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขา สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวิชา การเรียงลำดับ
เรื่องและเนื้อหาเหมาะสม ความคิดรวบยอดถูกต้องชัดเจน การใช้ศัพท์และสำนวนภาษาเหมาะสม"

เนื่องจากวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีทั้งรายวิชาบังคับและรายวิชา
เลือกเรียน การกำหนดหนังสือเรียนจึงต้องอยู่ในความดูแลของโรงเรียนและการเลือกตาม
ความสนใจของนักเรียน ลุจริต เพียรชอบ (2525: 78) ได้สรุปการกำหนดหนังสือเรียนและ
เนื้อหาวิชาภาษาไทยในโรงเรียนตามหลักสุตพุทธศักราช 2521 ดังนี้

1. หนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ หนังสือชนิดนี้ประกอบด้วยบทคัดย่อตอนมา
จากหนังสือหลายประเภท ทั้งชนิดที่เป็นวรรณกรรมร้อยแก้วและร้อยกรอง ทั้งที่เป็นวรรณกรรม
โบราณและร่วมสมัย มีการจัดกิจกรรมเสนอแนะ ตลอดจนแบบฝึกหัดที่มุ่งให้นักเรียนมีประสบการณ์
ที่ประสานสัมพันธ์กันทั้งการอ่านในใจ การอ่านออกเสียง การฟัง การพูด และการเขียนแบบต่าง ๆ
นอกจากนั้นยังมีการมุ่งให้นักเรียน มีความรู้ทางวรรณคดีตามสมควรแก่วัย ให้รู้จักใช้ความคิดและ
วิจารณ์ตามความสามารถของตน หนังสือเรียนชุดทักษะสัมพันธ์มี 3 เล่มด้วยกัน คือ เล่ม 1
เล่ม 2 และเล่ม 3

2. หนังสือเรียนหลักสูตรภาษาไทย หนังสือเรียนนี้จะมีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรภาษาไทย แบบฝึกหัดและกิจกรรมสำหรับทบทวนความรู้ในเนื้อหาบทนั้น ๆ หนังสือหลักสูตรภาษาไทยมี 3 เล่ม
3. หนังสือกำหนดให้เสื่อกอ่าน ประกอบด้วยหนังสือหลายชนิดทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง นวนิยาย นิทาน เรื่องสั้น เรื่องแปล ทั้งที่เป็นวรรณกรรมสมัยเก่าและร่วมสมัย
4. หนังสือเรียนวิชาเสื่อกทั้ง 6 วิชา ก็จะมีหนังสือเรียนตามรายชื่อของรายวิชานั้น ทุกรวิชา ยกเว้นวิชา ท.211 เสื่อกทักษะภาษาซึ่งมีแต่คู่มือครู

การใช้หลักสูตรและหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนนั้นนอกจากโรงเรียนจะต้องยึดถือแนวปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดในหลักสูตรแล้ว โรงเรียนเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการกำหนดและนำไปใช้ในโรงเรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนให้มากที่สุด

ด้านวิธีการสอน

การนำหลักสูตรมาปฏิบัติในโรงเรียนนั้น นอกจากองค์ประกอบทางด้านการบริหารหลักสูตรแล้ว กระบวนการเรียนการสอนหรือวิธีการถ่ายทอดของครูนับว่าเป็นตัวแปรที่สำคัญในการทำให้หลักสูตรบรรลุตามเป้าหมาย ทั้งนี้เพราะการสอนหรือการกำหนดวิธีสอนในชั้นเรียนถือเป็นขั้นตอนที่นำหลักสูตรไปปฏิบัติจริง เพื่อผลิตหรือกำหนดนักเรียนให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ของหลักสูตร ครูผู้สอนจึงต้องเลือกวิธีสอนให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน ท้องถิ่นรวมถึงทรัพยากรในโรงเรียนและงบประมาณด้วย

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2526: 118-119) ได้กล่าวถึงความหมายของการสอนโดยสรุปว่าการสอนเป็นวิทยาการที่มีระบบระเบียบเพราะมีขั้นตอนครบถ้วนที่เราเรียกว่า กระบวนการเรียนการสอนที่ถือเป็นแม่แบบ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบพอสรุปได้คือ

1. ครูต้องมีการสำรวจสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับปัญหาและทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน สภาพผู้เรียนและเนื้อหาสาระที่จะนำมาถ่ายทอด
2. ครูต้องมีการวางแผนโดยมีข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ แล้วนำมาเขียนออกในรูปแบบของแผนการสอน อันประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้
 - 2.1 กำหนดมโนเมต
 - 2.2 กำหนดวัตถุประสงค์

2.3 กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้

2.4 กำหนดสื่อการสอน

2.5 กำหนดการประเมินผล

3. ครูต้องมีการเตรียมเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนที่วางไว้

เช่น การทดสอบก่อนและหลังเรียน การกำหนดสื่อการสอน

4. ครูต้องกำหนดวิธีการสอนแบบต่าง ๆ เพื่อให้มีนักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละเรื่อง

5. มีการประเมินผลตามเกณฑ์และจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

6. มีการนำผลการประเมินหรือการนิเทศไปปรับปรุงการเรียนการสอน

ลูซินต์ วิคัววีรานนท์ (2524: 16) ได้กล่าวถึงการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยกำหนดขั้นตอนพอสรุปได้คือ

1. การพิจารณาวัตถุประสงค์และเนื้อหาวิชาตามหลักสูตร แล้วกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและลักษณะของผู้เรียน

2. วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหา วัตถุประสงค์ และตัวนักเรียน

3. วางแผนกำหนดสื่อการสอนเพื่อเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

4. วางแผนการประเมินผลการเรียนการสอน

5. เขียนแผนการสอนอย่างคร่าว ๆ หรือโดยละเอียด

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชานั้นมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมาก ลีวีระน ศิริพหล และธีรยุทธ เล่มิยวงศ์ ณ อยุรยา (2527: 10) ได้กล่าวถึงแนวทางในการเลือกสื่อหรือกำหนดกิจกรรมที่ใช้ในการสอน โดยสรุปได้ดังนี้

1. เป็นกิจกรรมที่สามารถสนอง วัตถุประสงค์ของบทเรียนอย่างแท้จริง

2. เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์การสอนในด้านความเข้าใจเนื้อหาสาระ เจตคติหรือทักษะอย่างใดอย่างหนึ่งทั้ง 3 ประการ อันถือเป็นหัวใจของวัตถุประสงค์การเรียน

3. เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัยและความพร้อมของผู้เรียน

4. เป็นกิจกรรมที่สนองต่อความสนใจของผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่

5. เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับพื้นฐานทางสังคมของผู้เรียน
6. เป็นกิจกรรมที่ท้าทายให้ผู้เรียนอยากปฏิบัติและอยากเข้าร่วม
7. เป็นกิจกรรมที่พัฒนาความคิดให้แตกฉาน ให้เป็นผู้คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหา
เป็นอย่างดี เป็นระบบ
8. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มที่
9. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเรียนทุกคนได้ปฏิบัติ
10. เป็นกิจกรรมที่ประหยัดทั้งเวลาและทรัพยากร
11. เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับสภาพของโรงเรียนและชุมชน
12. เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัฒนธรรมของสังคมและท้องถิ่น

การสอนภาษาไทยให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวจึงต้องมีวิธีการสอนที่สัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรในแต่ละข้อ กิจกรรมการเรียนการสอนจึงต้องมีการผสมกันเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้านอย่างแท้จริง ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2526: 120) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการสอนภาษาไทยพอสรุปได้ในแง่ของวิธีการได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1. รูปแบบกิจกรรมที่เน้นข้อมูล คือรูปแบบที่ต้องการให้ข้อมูลแก่ผู้เรียนมากที่สุด
วิธีการสอนแบบมุ่งเน้นการให้ข้อมูลอาจสรุปได้ดังนี้
 - 1.1 การสอนแบบบอกเล่าหรือบรรยาย
 - 1.2 การสอนแบบการตั้งคำถามหรือการถามตอบ
 - 1.3 การสอนแบบการค้นคว้าเป็นรายบุคคลและเป็นคณะ
 - 1.4 การสอนโดยการอ่านเอกสารหรือตำรา
 - 1.5 การสอนเฉพาะตัวหรือการสอนเป็นรายบุคคล
2. รูปแบบกิจกรรมที่เน้นปฏิสัมพันธ์คือ รูปแบบที่เน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง เน้นที่บทบาทและกิจกรรมของนักเรียนเป็นหลัก โดยแบ่งวิธีการสอนที่มุ่งเน้นรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ได้ดังนี้
 - 2.1 การสอนทางไกลหรือการศึกษาด้วยตนเอง
 - 2.2 การสอนแบบให้นักเรียนกำหนดวิชาเอง
 - 2.3 การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์
 - 2.4 การสอนโดยการใช้เกมและการแข่งขัน
 - 2.5 การสอนโดยการอภิปรายแสดงความคิดเห็น

2.6 การสอนโดยการใช้กรณีศึกษา โดยกำหนดเรื่องที่น่าสนใจเป็นเป้าหมาย

3. รูปแบบที่เน้นประสบการณ์คือ รูปแบบของวิธีการสอนให้เด็กได้รู้จักเตรียมตัวและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมในอนาคตได้ โดยแบ่งวิธีการสอนได้ดังนี้

3.1 การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง

3.2 การสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

3.3 การสอนโดยการศึกษาดูงาน

3.4 การสอนโดยการฝึกประสบการณ์จริง

จะเห็นได้ว่าเป้าหมายในการเรียนการสอนที่สำคัญของภาษาไทยก็คือ การติดต่อสื่อสารสัมพันธ์ การจัดการเรียนการสอนที่อาศัยพฤติกรรมต่าง ๆ ในลักษณะความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน จึงเป็นสิ่งที่ครูภาษาไทยควรนำมาใช้ในรูปของการบูรณาการหรือแบบสัมพันธ์ทักษะ

สู่จรัส เพียรชอบ และสำยใจ อินทรมัธยม (2523: 72-74) ได้เสนอแนะวิธีการจัดเนื้อหาวิชาภาษาไทยให้สัมพันธ์กัน และวิธีดำเนินการสอนภาษาไทยให้สัมพันธ์กันดังนี้

วิธีการจัดเนื้อหาวิชาภาษาไทยให้สัมพันธ์กัน

1. จัดสอนให้ทักษะทั้ง 4 คือ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียนมีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ในบทเรียนแต่ละบทจะต้องให้นักเรียนมีโอกาสฝึกฝนทักษะทั้งการฟัง พูด อ่านและเขียนไปพร้อม ๆ กัน

2. จัดสอนหลักภาษาให้สัมพันธ์กับทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยใช้เนื้อหาของหลักภาษา และใช้ทักษะทางภาษาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้

3. จัดสอนวรรณคดีให้สัมพันธ์กับทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนโดยเนื้อหาในวรรณคดีโดยเนื้อและใช้ทักษะทางภาษาประกอบการจัดกิจกรรม

4. จัดสอนให้สัมพันธ์กันทางการใช้ภาษาหลักภาษาและวรรณคดี ส่วนการที่จะเน้นเนื้อหาในด้านใดนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของครู เพราะอาจจะเน้นการใช้ภาษาหลักภาษา หรือวรรณคดีก็ได้

วิธีดำเนินการสอนภาษาไทยให้สัมพันธ์กัน

การสอนภาษาไทยโดยให้เนื้อหาและทักษะทางภาษาสัมพันธ์กันนั้น มีวิธีการพอสรุปได้ดังนี้ ในบทเรียนหนึ่งหรือคาบเรียนหนึ่ง ครูสามารถจัดให้มีสัมพันธ์ทักษะทุกขั้นตอนการสอนทั้งการนำเข้าสู่บทเรียน ชั้นสอน ชั้นจัดกิจกรรมประกอบ ชั้นสรุปและวัดผล

1. ขึ้นเฝ้าเข้าสู่บทเรียน อาจใช้การฟัง อภิปราย ชักถาม อ่านออกเสียงจากแผนภูมิ หรือวิจารณ์แสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่เรียนมาแล้ว
2. ขึ้นสอน ครูควรพยายามให้นักเรียนได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุดด้วยการแบ่งกลุ่มอภิปราย ระดมความคิด มีเลขานุการจดบันทึกการประชุม มีผู้อ่านรายงานการประชุมให้เพื่อร่วมขึ้นฟัง และมีการเขียนแสดงความคิดเห็น เป็นต้น
3. ขึ้นจัดกิจกรรมประกอบเพื่อฝึกหัดทักษะทางภาษาและยังได้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ครูอาจจัดให้มีการอภิปราย โต้วาทิ แสดงละคร แสดงบทบาทสมมุติ วาดภาพ เขียนภาพ วิเคราะห์ตัวละครหรือเหตุการณ์ในเรื่อง ทายปัญหา สัตินิทรศการ
4. ขึ้นสรุป ครูก็สามารถทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสรุปบทเรียนด้วยการพูด การเขียนสรุป ทาส่งเขยข้อ ให้นักเรียนตั้งคำถามและตอบกันเองในชั้น เขียนแผนภูมิสรุป หรืออ่านรายงานสรุปเนื้อเรื่องในชั้นเรียน เป็นต้น
5. ขึ้นวัดผล มีกิจกรรมการวัดผลการเรียนการสอนภาษาไทยที่อาจนำไปใช้ได้หลายวิธี เช่น การตอบคำถามปากเปล่า การตอบคำถามเป็นข้อเขียน การพูดแสดงความคิดเห็น การทำรายงาน การแสดงละคร บทบาทสมมุติ การอภิปราย การโต้วาทิ และการจัดกิจกรรมนิทรศการ เป็นต้น

ในการสอนทักษะต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จนั้น สมพร มั่นตะสูตร (2526: 15)

มีข้อเสนอแนะพอสรุปได้ดังนี้

1. สอนทักษะทีละอย่างก่อนจะสอนทักษะสัมพันธ์และให้มีการฝึกทักษะทีละอย่างในเบื้องต้น
2. การฝึกทักษะให้ฝึกในสิ่งที่ย่างไปลุ่มยากเพื่อจะประสบผลสำเร็จโดยไม่ต้องเสียกำลังใจ
3. หากมีข้อบกพร่องในด้านใด ครูต้องเสนอแนะข้อแก้ไขทันที และระวังอย่าให้นักเรียนรู้สึกว่าการผิดนั้นถูกตำหนิหรือถูกทำโทษ
4. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะอย่างสม่ำเสมอ โดยการจัดประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่นักเรียน เช่น การแสดงละคร การจัดปาฐกถา โต้วาทิ อภิปราย การผลัดโทษนักเรียนทำหน้าที่ต่าง ๆ เกี่ยวกับการพูด การอ่านและการเขียน การแบ่งหมู่ทำงาน ฝึกการทำงานร่วมกันและตัดสินใจร่วมกัน การทำรายงานจากการค้นคว้า
5. ควรมีการทดสอบผลการฝึกอย่างสม่ำเสมอ

การเรียนการสอนภาษาไทยนั้นครูผู้สอนต้องใช้วิจารณญาณในการเลือกวิธีสอน ตลอดจนกระบวนการตั้งคำถามมาแล้วมาใช้ตามความเหมาะสมกับเนื้อหาและนักเรียน เพื่อผลที่คาดหวังไว้ตามหลักสูตร วิธีการสอนที่ดีที่สุดนั้นคือการประยุกต์ที่เหมาะสมกับสภาพ ดังที่ลูมิเตอร์ คูซานูกร (2518: 136) กล่าวว่า "การสอนที่จะนำไปสู่ผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดนั้น ครูควรใช้วิธีการสอนหลาย ๆ แบบ ทั้งนี้เพราะในการสอนแต่ละครั้งย่อมประกอบด้วยจุดมุ่งหมายหลาย ๆ ประการ จุดมุ่งหมายแต่ละประการจะบรรลุผลสำเร็จต้องอาศัยวิธีการสอนแต่ละแบบที่เหมาะสม"

การใช้สื่อการเรียนการสอน

การเรียนการสอนในปัจจุบันถ้าเราพิจารณาจากจุดมุ่งหมายแล้วมุ่งเน้นที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะลดบทบาทลงเป็นผู้ให้คำปรึกษา นักเรียนจะมีบทบาทในการทำกิจกรรมในการเรียนมากขึ้น สื่อการเรียนการสอนจึงเป็นเครื่องมือและตัวประสานที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน สื่อการสอนแต่ละชิ้นนอกจากจะทำให้เนื้อหาของบทเรียนมีความเป็นรูปธรรมแล้ว ยังเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการรับรู้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2525: 95) ได้ให้ความหมายของสื่อการสอนว่า "สื่อการสอนหมายถึง วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการที่ใช้เป็นสื่อกลางให้ผู้สอนสามารถส่ง หรือถ่ายทอดสารไปยังผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ"

สื่อการสอนจึงนับว่ามีความสำคัญต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง คีรีลู้ดา จรียากุล (2525: 11) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสื่อการสอนพอสรุปได้ดังนี้

1. สื่อการสอนช่วยทำให้การเรียนรู้อาษาไทยทำได้รวดเร็ว ผู้เรียนไม่ต้องเสียเวลาอธิบายความหมายและวิธีการต่าง ๆ อย่างยืดเยื้อ เพียงใช้สื่อการสอนผู้เรียนก็สามารถเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว
2. สื่อการสอนจะช่วยพัฒนาด้านความคิดและการริเริ่มสร้างสรรค์
3. สื่อการสอนภาษาไทยช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนการใช้ภาษาได้ดี
4. สื่อการสอนภาษาไทยทำให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีในการเรียนภาษาไทย ทำให้การเรียนภาษาไทยมีความหมาย ลึกซึ้งนาน เกิดความประทับใจ

วณิชดา จงประสิทธิ์ (2526: 35-37) ได้กล่าวถึงคุณค่าของสื่อการสอนโดยสรุปดังนี้

1. ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน
2. ช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์กว้างไกล
3. ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน
4. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความแตกต่างระหว่างบุคคลที่ผู้เรียนอ่อนก็ไม่สามารถเรียนได้ทันนักเรียนที่เรียนเก่งได้
5. ช่วยให้การเรียนการสอนมีความเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น กล่าวคือช่วยให้สิ่งที่ย้ำใจยากกลายเป็นสิ่งที่ย้ำใจได้ง่ายขึ้น และขจัดความเข้ใจไม่ตรงกันของผู้เรียน
6. ช่วยให้การเรียนรู้ติดแน่นทนทานอยู่ในสมองของผู้เรียน
7. สามารถเอาชนะข้อจำกัดที่เกี่ยวข้องกับเวลา ระยะทาง ขนาดและความซับซ้อนได้ เช่น นำสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตมาศึกษาได้ นำสิ่งที่อยู่ไกลเกินไปมาศึกษาได้
8. สามารถใช้ได้ทุกขั้นตอนของการสอน ตั้งแต่ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน ขั้นสรุป ทบทวนบทเรียน ขั้นวัดและประเมินผล
9. สามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนครู ปัญหาจำนวนผู้เรียนมาก และสถานที่เรียนไม่เพียงพอได้

การใช้สื่อการเรียนการสอนจึงนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีและเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากสื่อการสอนมีหลายประเภทและสื่อแต่ละประเภทก็มีความเหมาะสมกับบางเรื่องและบางเนื้อหา

แหล่งของสื่อการสอนที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนครูผู้สอนสามารถได้มาจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งเรื่องนี้ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2525: 33-35) ได้กล่าวถึงแหล่งของสื่อการสอนที่โรงเรียนสามารถจัดหามาได้ โดยพอประมวลจากแหล่งที่มาของสื่อั้น ๆ เป็นประเภทใหญ่ ๆ โดยสรุปได้ 2 กลุ่มคือ

1. วัสดุการสอนที่มีผู้จัดทำหมาย หมายถึงวัสดุการสอนที่มีผู้ทำสำเร็จรูปไว้จำหน่าย โดยพอประมวลได้คือ
 - 1.1 สิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือและตำราต่าง ๆ
 - 1.2 ภาพชุด ได้แก่ ภาพประกอบการสอนแต่ละเรื่อง มีภาพหลายภาพต่อเนื่องกัน ส่วนมากมักมีคำบรรยายภาพแต่ไม่มีการเขียนเป็นเล่ม

1.3 แผนภูมิหรือแผนภาพ ได้แก่ การเสนอเนื้อหาในรูปของแผนภูมิหรือแผนภาพขนาดใหญ่ หากมีหลายแผ่นมักมีเนื้อหาโยงกันเป็นภาพพลิก เหมาะสำหรับใช้สอนนักเรียน

1.4 สไลด์หรือฟิล์มสไลด์ เป็นภาพสำหรับฉาย อาจมีเสียงบรรยายในรูปของเทปบันทึกเสียงเรียกว่า การสอนเทปประกอบสไลด์

1.5 ภาพยนตร์และเทปโทรทัศน์ เป็นการเสนอเนื้อหาในรูปของภาพยนตร์ที่มีความยาวแล้วแต่ระดับเนื้อหา

1.6 เทปเสียงประกอบตำรา มักใช้ในการสอนภาษา

1.7 ชุดอุปกรณ์ หมายถึงชุดวัสดุที่เตรียมไว้สำหรับสอนเนื้อหาหลาย ๆ อย่าง

1.8 ชุดการสอน หมายถึงชุดสื่อการสอนที่เตรียมไว้สำหรับสอนเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น ชุดการสอนเรื่อง "กบ" ซึ่งจะนำไปใช้ในการสอนเรื่องอื่นไม่ได้

วัสดุการสอนที่มีผู้ผลิตจำหน่ายส่วนใหญ่ ได้ผ่านขั้นตอนการผลิตและการตรวจสอบประสิทธิภาพมาแล้ว จึงมักมีคุณภาพดี ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ และคุ้มกับราคาเพราะสามารถใช้ได้หลาย ๆ ครั้งกับกลุ่มผู้เรียนหลายกลุ่ม

2. วัสดุการสอนที่ครูจัดทำหรือหามาเอง หมายถึงวัสดุที่ครูหาได้ในท้องถิ่นและวัสดุที่ครูผลิตขึ้นมาเอง โดยมีรายละเอียดพอสรุปได้ดังนี้

2.1 วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น ได้แก่วัสดุเหลือใช้ เช่น กล่องไม้ขีดและวัสดุที่มีอยู่ในธรรมชาติ หากครูใช้ความพยายามก็สามารถหาวัสดุมาประกอบการผลิตสื่อได้

2.2 วัสดุที่ครูผลิตขึ้นมาใช้เอง โดยนำวัสดุเหลือใช้มาผลิตสื่อ

2.3 วัสดุที่ครูวางแผนให้ผู้อื่นช่วยผลิต เช่น

2.3.1 นักเรียนช่วยจัดทำและช่วยผลิต

2.3.2 ขอความร่วมมือกับพ่อแม่ผู้ปกครอง

2.3.3 ขอความร่วมมือกับแหล่งวิทยากรในชุมชน

การผลิตสื่อการสอนนั้นนับว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับครูผู้สอนและโรงเรียนโดยตรง เพราะการผลิตสื่อที่ดีจะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สมเชาว์ เนตรประเสริฐ (2526: 218-219) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการผลิตสื่อ พอสรุปได้ดังนี้

1. บุคคลากรผู้ผลิต แบ่งออกเป็น 2 แบบคือ

1.1 แบบบุคคลากรผู้ผลิตคนเดียว

1.2 แบบบุคคลากรผู้ผลิตเป็นกลุ่ม เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญในสาขา นักเทคโนโลยีทางการศึกษาหรือเจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษา ครูในมหาวิทยาลัย

2. งบประมาณและค่าใช้จ่ายในการผลิต

3. วัสดุที่ใช้ในการผลิต โดยต้องคำนึงถึงองค์ประกอบดังนี้

3.1 วัสดุที่จัดซื้อได้

3.2 วัสดุพื้นบ้านหรือวัสดุท้องถิ่น

นอกจากสื่อที่ครูและโรงเรียนสามารถจัดหาและจัดทำเองได้แล้ว สื่อการสอนที่ได้จากแหล่งความรู้ในท้องถิ่นนับว่ามีความสำคัญต่อการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วเป็นอย่างดี เพราะนอกจากจะช่วยให้ประหยัดงบประมาณในการผลิตสื่อแล้ว ยังเป็นการช่วยพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนให้ดีขึ้นด้วย

วชิระ อินทรจตุรม (2525: 75) ได้กล่าวถึงแหล่งสื่อการสอนที่ได้จากชุมชนและหน่วยงานภายนอกโรงเรียนไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. สื่อประเภทบุคคล หมายถึงบุคคลากรในชุมชนตั้งแต่ผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยตรง เช่น ครูอาจารย์ และบุคคลากรในชุมชนอื่น เช่น ผู้ปกครอง ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ ภัณฑารักษ์และภาคเอกชนที่อยู่ในชุมชน
2. สื่อเฉพาะกิจ หมายถึงสื่อที่จัดขึ้นเป็นครั้งคราว เช่น การจัดงานเทศกาลต่าง ๆ ของชุมชน เช่น งานกฐิน งานวันสำคัญทางประเพณีอื่น ๆ
3. สื่อประเภทสถานที่และสถานประกอบการ เช่น สถานที่ราชการ สถานที่โบราณ และสถานที่สำคัญของชาติ สถานประกอบการอาชีพของเอกชน
4. สื่อบริการเคลื่อนที่ เช่น ห้องสมุดเคลื่อนที่ ศูนย์ฝึกอาชีพเคลื่อนที่
5. สื่อมวลชน เช่น สื่อวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสารรายเดือน วารสารรายบักษ์ จุลสาร เป็นต้น

ในการเลือกใช้สื่อการเรียนที่เหมาะสมกับบทเรียนหรือเนื้อหา เพื่อสอนให้บรรลุจุดประสงค์ตามที่ตั้งหวัง ครูควรมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกสื่อการสอนที่เหมาะสมกับความต้องการ การเลือกใช้สื่อการสอนนี้ ศิริลลิตา จริญญากุล(2525: 13) ได้ให้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกใช้สื่อการสอนภาษาไทยมีหลักเกณฑ์โดยสรุปดังต่อไปนี้

1. ควรเป็นสื่อที่สดชื่นเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียน โดยให้เป็นสื่อที่สดชื่นตามวัตถุประสงค์และเนื้อหาของหลักสูตร เพื่อช่วยให้เกิดแนวคิด เกิดหลักเกณฑ์ในการเรียนรู้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็วขึ้น
2. ควรมีการวางแผนการใช้สื่อการสอนที่นำมาช่วยให้นักเรียนเกิดทักษะทางภาษา
3. ต้องใช้สื่อให้สัมพันธ์หรือเปลี่ยนแปลงไปตามเนื้อหา สื่อการสอนบางอย่างจะใช้ได้กับนักเรียนทุกชั้น แต่บางอย่างต้องเปลี่ยนแปลงไปตามจุดประสงค์และเนื้อหาความรู้ของแต่ละระดับชั้น
4. การใช้สื่อการสอนต้องใช้ในลักษณะบูรณาการในรูปของทักษะสัมพันธ์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และใช้ภาษาในลักษณะบูรณาการได้ แต่ถ้าต้องใช้เพื่อสอนทักษะใดทักษะหนึ่งก็ควรใช้สื่อการสอนเน้นเฉพาะทักษะนั้น ๆ เป็นพิเศษ
5. ในการสอนวรรณคดีควรระวังการใช้สื่อการสอนที่จะทำให้ลายจินตนาการของผู้เรียน เราจะพบว่าบางครั้งภาษาที่บรรยายในวรรณคดีจะทำให้ผู้เรียนเกิดจินตนาการเฉพาะตนที่ล้นหลามมากกว่าที่จะได้จากสื่อการสอน เช่น ภาพประกอบ ครูจึงควรให้ผู้เรียนได้เกิดจินตนาการตามความนึกคิดของตนเองอย่างอิสระ เพราะเห็นด้วยใจนั้นจะเห็นด้วยตา

ลูจรีต เพียรชอบ และลำยใจ อินทร์พรชัย (2523: 224) ได้ให้ข้อเสนอแนะขั้นตอนของการใช้สื่อในการเรียนการสอนภาษาไทยพอสรุปได้ดังนี้

1. ใช้สื่อการสอนมาเข้าสู่บทเรียน คือการใช้อุปกรณ์ดึงความสนใจของนักเรียนให้มาอยู่ที่บทเรียนที่ครูจะสอน ด้วยการใช้อุปกรณ์ บทเพลง หรือการอภิปราย โดยใช้เวลานั้น ๆ ประมาณ 5 นาที
2. ใช้สื่อการสอนอธิบายบทเรียน ขั้นตอนการอ่านมีครูอาจจะใช้แผนภูมิ หรือเรื่องราวที่ตัดมาจากหนังสือภาพประกอบให้นักเรียนฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่ออธิบายบทเรียนที่ครูสอน
3. ชื่นลุ่มบทเรียน เป็นการสรุปประสบการณ์ในการเรียนการสอนแต่ละเรื่อง ในขั้นนี้ให้นักเรียนรวบรวมความคิด ความเข้าใจของตน สรุปสาระสำคัญของเนื้อหาออกมาเป็นหลักเกณฑ์ เป็นแนวคิด หรือข้อสำคัญของเรื่องซึ่งขั้นตอนนี้ครูอาจแนะนำบัตรคำ แผนที่มาช่วยประกอบการอธิบายเพื่อการสรุปบทเรียนก็ได้
4. ชื่นวัดผล ครูสามารถวัดผลนักเรียนด้วยวิธีการต่อไปนี้ เช่น การให้นักเรียนแสดงละครหลังจากเรียนเรื่องราวต่าง ๆ ในบทเรียนไปแล้ว ให้นักเรียนเขียนบรรยายภาพ

หลังจากที่ได้เรียนเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การเขียนไปแล้ว หรือทดลองการเขียนจากบัตรคำ เป็นต้น
ด้านการวัดและการประเมินผล

การที่หลักสูตรจะบรรลุเป้าหมายได้มากน้อยเพียงใดนั้น กระบวนการวัดผลการเรียน
การสอนนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะการวัดผลคือการทดลองว่า หลังจากจัดการเรียน
การสอนแล้วนักเรียนสามารถบรรลุตามเป้าหมายได้มากหรือน้อยเพียงใด ในการเรียนการสอน
ภาษาไทยนั้นการวัดผลการเรียนการสอนก็นับว่ามีความสำคัญมาก เพราะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้
ครูสามารถทราบพื้นฐานของนักเรียนเพื่อจะนำผลไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนได้

สุภาพ วาดเขียนและอรพินธ์ โภชนดา (2518: 17) ได้ให้ความหมายของการ
ประเมินผลทางการศึกษาว่า "เป็นการพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพ คุณค่า ความจริงและ
การกระทำ บางที่ขึ้นอยู่กับการวัดเพียงอย่างเดียว เช่น คะแนนสอบ แต่ส่วนมากเป็นการรวม
การวัดหลาย ๆ อย่าง ต่าง ๆ กัน เพื่อวินิจฉัยคุณค่า หรือตัดสินคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ได้มาจากการ
การวัดหลาย ๆ อย่าง"

ชวาล แพร่ตกุล (2518: 141) กล่าวถึงการวัดผลการศึกษาว่า "การวัดผล
การศึกษาหมายถึง ขบวนการใด ๆ ที่จะให้ได้มาซึ่งปริมาณจำนวนหนึ่งอันมีความหมายทดแทน
ขนาด สมรรถภาพนามธรรม ที่นักเรียนผู้หนึ่งมีอยู่ในตน ถ้าใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องกระตุ้นก็ถือ
เอาจำนวนผลงานที่นักเรียนแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบมาเป็นเครื่องชี้วัดว่า เขามีสมรรถภาพในเรื่อง
นั้น ๆ ปานใด "

การวัดและประเมินผลการศึกษา จึงเป็นกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ได้จาก
การศึกษาเล่าเรียนว่า ผู้เรียนได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปเช่นไร สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย
หรือไม่ และเป็นการตัดสินว่าผู้เรียนมีความสามารถที่จะผ่านเกณฑ์ทางการศึกษาที่หลักสูตรกำหนด
ไว้หรือไม่ การประเมินผลการเรียนจึงมีจุดประสงค์ในการประเมินได้หลายประการ

โกเมศ สันทรเกษ (2526: 305) ได้จำแนกลักษณะของจุดประสงค์ของครูในการ
ประเมินไว้โดยอาจสรุปเป็น 5 ลักษณะคือ

1. การใช้ผลการประเมินการเรียนเพื่อการจัดตำแหน่ง เป็นการใช้ผลการประเมิน
เพื่อเรียงลำดับความสามารถของผู้ถูกประเมิน

2. การใช้ผลการประเมินการเรียนการสอนเพื่อวินิจฉัย เป็นการประเมินว่าผู้ถูกประเมินสามารถทำอะไรได้บ้าง

3. การใช้ผลการประเมินการเรียนการสอนเพื่อเปรียบเทียบ เป็นการประเมินเพื่อต้องการทราบผลหลังจากที่ได้รับการสอนแล้ว

4. การใช้ผลการประเมินการเรียนการสอนเพื่อพยากรณ์ เช่น ความถนัด

5. การใช้ผลการเรียนการสอนเพื่อการประเมิน เป็นการนำผลการประเมินการเรียนการสอนไปประเมินสิ่งอื่น ๆ เช่น ประเมินหลักสูตร ประเมินประสิทธิภาพการสอน

รุ่งทิวา ศุกร์กร (2527: 201-202) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการศึกษาว่ามีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการพอสรุปได้คือ

1. การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน (Formative Evaluation) หมายถึง การประเมินผลย่อยเมื่อเรียนไปช่วงหนึ่ง หรือหน่วยหนึ่งว่านักเรียนมีความเข้าใจหรือไม่เพียงใด เพราะเหตุใด เพื่อครูและนักเรียนจะได้ปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น การประเมินผลการเรียนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนนี้ครอบคลุมถึงการประเมินผลระยะต่าง ๆ ดังนี้

1.1 การตรวจสอบความรู้พื้นฐานก่อนสอน เพื่อประโยชน์ในการจัดกลุ่มนักเรียน และจัดสอนความรู้พื้นฐานที่จำเป็นก่อนในกรณีที่ไม่เพียงพอ ซึ่งอาจทำได้โดยดูจากผลการเรียนในชั้นเดิม หรือครูสร้างข้อสอบขึ้นมาเฉพาะวิชาที่ต้องการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของนักเรียน

1.2 การประเมินผลการเรียนตลอดเวลาที่สอนตามจุดประสงค์ จัดเป็นการประเมินผลย่อย มีจุดประสงค์เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนทันทีที่พบข้อบกพร่อง ซึ่งอาจทำได้โดยการสังเกตการตอบแบบฝึกหัด การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนหรือการเข้าร่วมกิจกรรม

2. การประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน (Summative Evaluation) หมายถึง การประเมินผลเพื่อสรุปการเรียนการสอน หรือการประเมินผลรวม คือเมื่อเรียนไปแล้วระยะหนึ่งก็สอบครั้งหนึ่ง เพื่อทดสอบความสามารถของนักเรียนว่าอยู่ในระดับใด ได้แก่ การสอบวัดผลปลายปี

ลูจริต เพียรชอบ และลำบายใจ อินทรมพรรย์ (2523: 236) ได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ในการวัดผลและประเมินผลวิชาภาษาไทยไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อทดสอบพื้นฐานความรู้ทางภาษาไทยของนักเรียนที่ตนจะสอนว่ามีความรู้เดิมมากน้อยเพียงไร เป็นการทดสอบก่อนการลงมือสอน ซึ่งเมื่อครูทราบถึงพื้นฐานความรู้ของนักเรียนแล้วจะได้สอนได้ถูกต้องตามความเป็นจริง
2. เพื่อแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามความสามารถทางภาษาของนักเรียน ในกรณีนี้หากโรงเรียนใดมีโครงการที่จะสอนภาษาไทยโดยวิธีการแบ่งเด็กออกตามความสามารถก็อาจทำได้
3. เพื่อวัดพัฒนาการและสัมฤทธิ์ผลในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนว่าได้มีความก้าวหน้าและเกิดการเรียนรู้ขึ้นมากน้อยเพียงใด
4. เพื่อให้ครูผู้สอนได้ทราบว่า การสอนของตนมีประสิทธิภาพหรือไม่ มากน้อยเพียงใด จะได้ปรับปรุงการสอนให้ประสพผลดียิ่งขึ้น
5. เพื่อให้นักเรียนได้ทราบผลการเรียนของตนเป็นระยะ ๆ เป็นการทราบความก้าวหน้าและจุดบกพร่องของตนเอง และสามารถปรับปรุงการเรียนของตนเพื่อให้ได้รับผลดียิ่งขึ้น
6. เพื่อช่วยให้ครูได้พิจารณาว่านักเรียนแต่ละคนมีข้อบกพร่องทางการเรียนภาษาไทยในด้านใดบ้าง ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ช่วยแก้ไขและจัดสอนซ่อมเสริมให้ดีขึ้น
7. เพื่อเร้าความสนใจให้นักเรียนเกิดความสนใจ และมีความกระตือรือร้นในการเรียนวิชาภาษาไทย
8. เพื่อทราบทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนภาษาไทย และหาทางช่วยเหลือให้มีทัศนคติที่ดีขึ้น
9. เพื่อให้ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนภาษาไทยของนักเรียน ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้คำปรึกษาในด้านการศึกษาเรียนในสาขาวิชาภาษาไทยต่อไป
10. เพื่อปรับปรุงวิธีการทดสอบและข้อทดสอบให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ลูจริต เพ็ชรชอบ และสำยใจ อินทรทรัพย์ (2523, 236) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวัดและประเมินผลวิชาภาษาไทย พอสรุปได้ดังนี้

1. การวัดและประเมินผลการสอนวิชาภาษาไทย จะช่วยให้ครูได้ทราบสถานการณ์ทางการเรียนภาษาของนักเรียน ตั้งแต่ก่อนลงมือสอน ในขณะที่ทำการสอนและเมื่อสิ้นสุดการสอน
2. การวัดและประเมินผลเป็นระยะ ๆ จะทำให้นักเรียนตื่นตัวมีความสนใจเรียนภาษาไทยเพิ่มขึ้น

3. การวัดและประเมินผลจะช่วยให้นักเรียนสามารถแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามความสามารถ เมื่อพบว่ามิชอบพร้อมครูจะสามารถจัดการสอนซ่อมเสริมทักษะทางภาษาให้เป็นพิเศษ นักเรียนก็จะสามารถเรียนทันกลุ่มอื่น

4. การวัดและประเมินผลการสอนภาษาไทยนั้น เป็นการวัดและประเมินการสอนของครูด้วยว่าครูมีความสามารถในการสอนมากน้อยเพียงใด การที่นักเรียนตอบคำถามไม่ได้หรือทำข้อสอบไม่ผ่าน ข้อบกพร่องอาจอยู่ที่ตัวครูเองที่ไม่สามารถอธิบายสื่อสาร ความรู้ความคิดต่าง ๆ ให้นักเรียนเข้าใจก็เป็นได้

5. ช่วยให้นักเรียนวินิจฉัยและทำนายผลเกี่ยวกับการเรียนการสอนได้

6. เป็นวิธีหนึ่งของการเรียนการสอน คือเป็นการสร้างสถานการณ์ให้นักเรียนได้ทดลองความรู้ความสามารถที่เรียนไปว่าวิธีการเรียนของตนดีหรือไม่ ควรจะปรับปรุงอย่างไรจึงจะได้รับความรู้จากการเรียนอย่างเต็มที่

7. การวัดและประเมินผลช่วยให้นักเรียนสามารถให้คะแนนนักเรียนได้ถูกต้อง

อนันต์ ศรีโสภา (2525: 4-5) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวัดและการประเมินผลการศึกษา พอสรุปได้ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อครู

1.1 ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมเบื้องต้นของนักเรียนแก่ครู

1.2 ช่วยให้นักเรียนสามารถกำหนดและปรับปรุงจุดมุ่งหมายของการสอนได้ชัดเจน

ยิ่งขึ้น

1.3 ช่วยให้นักเรียนทราบว่าได้ทำการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายต่าง ๆ เหล่านั้นได้

มากน้อยเพียงใด

1.4 ช่วยให้นักเรียนปรับปรุงเทคนิคการสอนให้มีความเหมาะสมและมี

ประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

2. ประโยชน์ต่อนักเรียน

2.1 ช่วยให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมาย และความต้องการของครูได้อย่างถูกต้อง

2.2 เพิ่มแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน

2.3 ช่วยฝึกนิสัยในการเรียนที่ดีขึ้น

2.4 ช่วยให้นักเรียนทราบว่าเก่งหรืออ่อนอะไรบ้าง

ในการประเมินผลการเรียนวิชาภาษาไทยนั้น ตามระเบียบการประเมินผลตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 นั้น มุ่งเน้นการประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในแต่ละด้านเป็นสำคัญ

ในเรื่องการประเมินผลนี้ สัมศักดิ์ สินธุรเวชชัย และจันทิมา พรหมโชติกุล (2525:212) ได้สรุปวิธีการประเมินผลการเรียนวิชาภาษาไทยไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. การประเมินผลระหว่างเรียน ในการประเมินผลแบบนี้จุดมุ่งหมายสำคัญของการประเมินคือ

1.1 ต้องการทราบว่าผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมหรือไม่

1.2 ต้องการให้มีการประเมินจุดประสงค์ย่อยอื่น ๆ โดยใช้เครื่องมือวัดในแต่ละจุดประสงค์ให้สอดคล้องสัมพันธ์กันกล่าวคือ

1.2.1 การประเมินจุดประสงค์ทางด้านความรู้ความคิด จะใช้แบบทดสอบเป็นหลักในการใช้ประเมิน

1.2.2 การประเมินผลทางด้านความรู้สึก จะใช้แบบสังเกตพฤติกรรมในการประเมิน

1.2.3 การประเมินจุดประสงค์ด้านการปฏิบัติ จะใช้แบบทดสอบและการสังเกตควบคู่กันไป

2. การประเมินผลรวม เป็นการประเมินเพื่อตัดสินหลังจากการเรียนการสอนตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้ ครูผู้สอนมีหลักการในการเลือกจุดประสงค์ในการประเมินคือ

2.1 สุ่มจุดประสงค์ที่สำคัญบางจุดประสงค์จากจุดประสงค์ทั้งหมดมาวัดผล

2.2 เรียงจุดประสงค์ที่จะประเมินตามความสำคัญมากน้อย

2.3 เรียงจุดประสงค์ที่จะสอบด้วยวิธีการจัดลำดับ

หลังจากที่ครูผู้สอนได้กำหนดการประเมินตามวัตถุประสงค์แล้ว พฤติกรรมของผู้เรียนที่จะประเมินนั้นมีความสำคัญมาก เพราะพฤติกรรมนั้นมีหลายระดับ ครูผู้สอนจึงควรสร้างแบบทดสอบที่ครอบคลุมพฤติกรรมเหล่านั้น

ชาญชัย อินทรประวัตติ (2522: 64) ได้แบ่งพฤติกรรมตามขั้นตอนของการเรียนรู้พอสรุปได้ดังนี้

1. ความรู้และความจำ พฤติกรรมจะแสดงออกโดยการระลึกและถ้าทอดเรื่องราวขึ้น ๆ ออกมาอย่างถูกต้อง อาจจะเป็นโดยการพูด การเขียน หรือการแสดงออกปฏิกิริยา ก็ได้

2. ความเข้าใจ แสดงออกโดยพฤติกรรม การตีความ ขยายความ แปลความ อธิบายความหมาย ใช้เหตุผล
3. การนำไปใช้ แสดงออกโดยพฤติกรรม แสดงหรือสาธิตได้ดู บอกวิธีใช้แยกและ ค้นคว้าสิ่งนั้น ๆ เกี่ยวข้องหรืออาศัยกันอย่างไร
4. การวิเคราะห์ แสดงออกโดยการบอกขั้นตอน แยกแยะ เปรียบเทียบ การยก ตัวอย่าง บอกสัมพันธ์
5. การสังเคราะห์ แสดงออกโดยการบอกขั้นตอน เขียนรายงาน เขียนโครงการ
6. การประเมินค่า แสดงออกโดยพฤติกรรม วิเคราะห์ ตัดสิน วิเคราะห์ สามารถบอก ข้อดีและข้อเสีย

สำหรับการออกข้อสอบเพื่อวัดพฤติกรรมในการเรียนรู้ ครูสามารถให้คำถามที่ สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของภาษาไทย ดังนี้

1. การวัดด้านความรู้และความจำ เช่น ถามเกี่ยวกับกฎ คัพพี นิยาม แบบแผน คำประพันธ์
2. การวัดความเข้าใจ เช่น ถามเกี่ยวกับการแปลความ การตีความ การขยายความ
3. การวัดการนำไปใช้ เช่น ออกข้อสอบเพื่อให้นักเรียนคิดแก้ปัญหา
4. การวัดการวิเคราะห์ เช่น ให้วิเคราะห์จุดมุ่งหมายของเรื่องที่เรียน
5. การสังเคราะห์ เช่น ให้นักเรียนแต่งเรียงความ แต่งคำประพันธ์
6. การวัดการประเมินค่า เช่น ให้นักเรียนวิเคราะห์คุณค่าของหนังสือหรือบทความ

เนื่องจากของเขตของการวัดผลการเรียนการสอนภาษาไทย ต้องครอบคลุมใน พฤติกรรมหลายด้านดังได้กล่าวมาแล้ว การเลือกใช้แบบทดสอบและแบบประเมินที่เหมาะสมจึงเป็น ปัจจัยสำคัญยิ่งในการประเมินผล

ลุ่มศักดิ์ ลินจรรยา และจันทิมา พรหมโชติกุล (2525: 245-247) ได้กล่าวถึงประเภท ของแบบทดสอบไว้ พอสรุปได้เป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. ข้อทดสอบแบบปรนัย (Objective Test) แบ่งออกเป็น 4 ชนิดคือ
 - 1.1 ข้อสอบแบบถูกผิด (True-false item) ข้อสอบชนิดนี้มักจะใช้วัด ความสามารถในการบ่งชี้ว่าข้อใดคือความจริงกับความเท็จ

1.2 ข้อสอบแบบจับคู่ (Matching item) ข้อสอบแบบนี้ต้องการทดสอบความสามารถในการระลึกถึงความสัมพันธ์ การติดตามรายละเอียดต่าง ๆ

1.3 ข้อสอบแบบเติมคำ (Completion item) ข้อความในข้อสอบต้องการให้นักเรียนตอบประโยคสั้น ๆ มุ่งวัดความรู้และความจำ

1.4 ข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple choice item) ข้อสอบแบบเลือกตอบใช้วัดความสามารถในด้านความสามารถในการจดจำรายละเอียด ข้อสอบแบบนี้ที่นิยมใช้มี 3 ชนิดคือ

1.4.1 แบบคำถามเดียว (Single question) เป็นคำถามที่เจาะจงชัดเจน ครุส่วนใหญ่จะถามถึงคุณลักษณะกับข้อสอบแบบนี้

1.4.2 คำถามประเภทตัวเลือกคงที่ (Constant choice) คือแบบที่จะถามเป็นรายชื่อในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ก็รวมเนื้อหาของบางเรื่องบางตอนที่เป็นพวกเดียวกันมาเข้าชุดคำถามเดียวกัน

1.4.3 คำถามแบบสถานการณ์ (Situational Test) คือการยกข้อความเรื่องราวหรือสถานการณ์ขึ้นมาแล้วมีคำถามเกี่ยวกับเรื่องนั้น

2. ข้อสอบอัตนัย (Essay Test) เป็นข้อสอบที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระเต็มที่ ซึ่งสามารถที่จะนำไปวัดสมรรถภาพทางด้านบูรณาการทางด้านความคิด ความสามารถในการสังเคราะห์รวมความคิดให้สมบูรณ์ รูปแบบของข้อสอบแบบอัตนัยแบ่งได้เป็น 2 ชนิดคือ

2.1 แบบกำหนดขอบเขตของการตอบคือ การกำหนดให้ตอบตามขอบเขตที่กำหนด

2.2 แบบขยายคำตอบคือ การให้ตอบอย่างเสรี โดยไม่กำหนดขอบเขตของคำตอบเพียงแต่จำกัดเวลาในการทำ สามารถวัดความคิดสร้างสรรค์ และกระบวนการคิดที่เป็นระบบได้

การวัดผลและประเมินผลการสอนภาษาไทยมีขอบเขตที่กว้างขวางและมีวิธีการหลายวิธี เพื่อให้การวัดผลการเรียนภาษาไทยประสพผลสำเร็จที่สมบูรณ์ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยจึงควรมีวิธีการวัดผลหลาย ๆ แบบประกอบกันไป

สมถวิล วิเศษสมบัติ (2525: 208-210) ได้เสนอแนะวิธีการวัดผลแบบต่าง ๆ ไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. การถาม-ตอบปากเปล่า ขณะทำการเรียนการสอนครูอาจใช้วิธีการนี้เพื่อวัดผลว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้หรือไม่
2. การสอบปากเปล่า การสอบปากเปล่า นอกจากจะเป็นการวัดผลด้านเนื้อหาแล้วยังเป็นการส่งเสริมความสามารถในการพูดจาโต้ตอบของนักเรียนด้วย
3. การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์นักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นวิธีการที่จะช่วยให้ครูได้รู้จักนักเรียนที่ตนเองสอนดียิ่งขึ้น ครูจะได้สังเกตเห็นการใช้ภาษาของนักเรียนอย่างใกล้ชิด
4. การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการกับนักเรียน จะทำให้ครูมีความเข้าใจนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น
5. การอภิปราย เป็นวิธีที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น แสดงความรู้สึก ความสามารถที่จะสังเกตความสามารถทางการพูด มารยาทในการฟัง และวัดความรู้ทางภาษาของนักเรียนไปด้วย
6. การประชุมกลุ่มย่อย เพื่อให้นักเรียนอภิปรายระดมความคิด แล้วเสนอผลการประชุมกลุ่มหน้าชั้น ครูจะสามารถสังเกตการใช้ภาษาและความเข้าใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี
7. การสังเกต อาจจะเป็นในขณะที่อยู่ในชั้นเรียน หรือนอกห้องเรียน ครูควรจะจดบันทึกไว้ด้วยว่านักเรียนมีข้อบกพร่องอย่างไรบ้าง
8. การใช้แบบสอบถาม เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนด้วยตนเอง นักเรียนจะมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและเสนอข้อคิดต่าง ๆ ของตนด้วย
9. การให้นักเรียนทำรายงานเสนอผลการค้นคว้า รายงานนี้อาจจะเป็นรายงานบุคคลหรือกลุ่มก็ได้
10. การใช้มาตราส่วนประเมินค่า ในการเรียนการสอนภาษาไทยผู้ประเมินควรเป็นบุคคลหลายฝ่าย เช่น ครู เพื่อนนักเรียน มาตราส่วนประเมินค่าจะช่วยให้การประเมินละเอียดละออมีความเป็นปรนัยมากขึ้น นักเรียนที่ประเมินผลตนเองย่อมจะยอมรับข้อบกพร่องที่มีอยู่และจะได้พยายามแก้ไขต่อไป
11. การบันทึกพฤติกรรมทางภาษาของนักเรียนคือ การที่ครูสังเกตการใช้ภาษาของนักเรียนและบันทึกไว้ โดยไม่ได้บันทึกความคิดเห็นของนักเรียนลงไปด้วย ในขณะที่ครูบันทึกพฤติกรรมทางภาษาของนักเรียนนั้น ครูก็อาจสังเกตพฤติกรรมด้านอื่น ๆ ของนักเรียนไปด้วย ทั้งนี้

เพื่อเป็นหลักฐานในการปรับปรุงการใช้ภาษาของนักเรียน

12. การลอบข้อเขียน ข้อลอบที่ใช้ควรจะมีทั้งปรนัยและอรรถนัย ทั้งนี้เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด และการวัดผลก็จะเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

กิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเสริมความรู้และประสบการณ์แก่นักเรียน ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรโดยตรง หรือเป็นกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร แต่เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในลักษณะการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมก็ได้ กิจกรรมเสริมหลักสูตรจะช่วยส่งเสริมความสนใจและความถนัดแก่นักเรียนเป็นอย่างดี กิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นนอกเวลาเรียน เพื่อเสริมการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้เกิดประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น นักเรียนสามารถเข้าร่วมได้ด้วยใจสมัครใจ เกี่ยวกับความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตรนี้ครอบคลุมหลายประเด็นด้วยกัน

ธนู แลวงศักดิ์ (2513: 3) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตรว่า "เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นนอกเวลาเรียนปกติ เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ต่าง ๆ ทั้งที่สืบเนื่องกับหลักสูตร และไม่สืบเนื่อง แต่โรงเรียนมีจุดมุ่งหมายในการจัดทำเพื่อพัฒนาเด็ก โดยสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษา

นอกจากนั้น วิทยุญ ล่าธร (2514: 24) ได้มีความเห็นสอดคล้องกับ ธนู แลวงศักดิ์ ว่า "กิจกรรมนักเรียนหมายถึงกิจกรรมประกอบหรือนอกหลักสูตรทั้งหลายที่ให้การศึกษาแก่นักเรียน นอกห้องเรียน"

เจมส์ อี ฟราเซย์ (James E. Frasier 1965: 36) ได้กล่าวถึงกิจกรรมเสริมหลักสูตรพอสรุปได้ว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรคือ กิจกรรมใด ๆ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่มีหน่วยกิต ซึ่งส่งผลให้นักเรียนสำเร็จการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาในปัจจุบันมักสนับสนุนให้มีกิจกรรมนี้ขึ้นโดยถือว่าโปรแกรมกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้นควรได้อาจารย์ที่มีความสามารถเป็นผู้ให้คำปรึกษา ทั้งนี้เพื่อที่จะช่วยให้กิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินไปด้วยดีและเน้นประโยชน์ทางด้านการศึกษา เป็นสำคัญ

กิจกรรมเสริมหลักสูตรมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนมาก เบลานท์ เอส เอ็น และคอสโมเออร์ (Blount S.N. and Klausmcier 1968: 98)

ได้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร พอสรุปได้ดังนี้

1. ครูสามารถในการใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรวมกลุ่มของนักเรียนไปในทางที่ดี
2. นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงและสามารถนำประสบการณ์นั้นไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
3. ช่วยส่งเสริมการเจริญเติบโตของนักเรียนทุกด้าน
4. ช่วยให้นักเรียนได้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
5. ช่วยฝึกนักเรียนให้สามารถอยู่ร่วมกันโดยราบรื่น
6. ช่วยให้นักเรียนรู้จักการทำงานร่วมกัน
7. ช่วยให้นักเรียนเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
8. ส่งเสริมสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหาร ครูและนักเรียน
9. ช่วยทำให้หลักสูตรสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กิจกรรมเสริมหลักสูตรในวิชาภาษาไทยนั้น นับว่ามีความจำเป็นที่จะต้องจัดขึ้นเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ลูจริต เพียรชอบ (2525: 169-170) ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทย พอสรุปได้ดังนี้

1. ความจำเป็นในด้านหลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตรมีความจำเป็นสำหรับการเรียนการสอนภาษาไทย เพราะเหตุดังนี้
 - 1.1 ช่วยทำให้หลักสูตรภาษาไทยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพราะต้องการให้นักเรียนได้รับมวลประสบการณ์ต่าง ๆ จากการเรียนภาษาไทยทั้งในและนอกห้องเรียน
 - 1.2 เวลาเรียนภาษาไทยในห้องเรียนมีจำกัด จึงมีข้อจำกัดในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนอย่างเพียงพอ กิจกรรมเสริมหลักสูตรจะช่วยให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย
2. ความจำเป็นในด้านพัฒนาความรู้และทักษะทางภาษา กิจกรรมเสริมหลักสูตรมีความจำเป็นในด้านพัฒนาความรู้และทักษะทางภาษาดังนี้
 - 2.1 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วยให้นักเรียนมีความรู้ทางภาษาไทยและประสบการณ์ทางภาษามากขึ้น
 - 2.2 ภาษาไทยเป็นวิชาทักษะการที่นักเรียนได้รับการฝึกฝนบ่อย ๆ จะทำให้นักเรียนเกิดความชำนาญ

2.3 กิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วยให้นักเรียนได้สำรวจความถนัด ความสนใจและความสามารถทางภาษาของตนเองและได้แสดงความสามารถนั้นออกมาให้ผู้อื่นได้รับรู้ ทำให้เกิดความสนใจในการเรียนภาษาไทยมากขึ้น

หลักการในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้นจำเป็นที่ผู้เกี่ยวข้องควรจะได้ทราบแนวทางในการจัดเพื่อให้การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวัง แฟรงคลิน เอ มิลเลอร์และคณะ (Franklin A. Miller & Others 1956: 35) ได้เสนอหลักในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรว่า "นักเรียนควรจะได้รับที่ยอมรับว่าเป็นสมาชิกที่สำคัญของโรงเรียน กิจกรรมที่จัดขึ้นควรมีคุณค่าและเป็นไปในทำนองสร้างสรรค์ นักเรียน ครูและผู้บริหาร ควรจะได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมโปรแกรมกิจกรรมเสริมหลักสูตร และกิจกรรมที่จัดนี้ควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย"

กระทรวงศึกษาธิการ (2520: 3-4) ได้กำหนดแนวทางให้สถานศึกษายึดถือเป็นหลักในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร พอสรุปได้ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมต้องเป็นไปตามนโยบายหลักในการดำเนินงานของรัฐบาล
 2. จะต้องเป็นไปเพื่อวางรากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
 3. จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีระเบียบวินัยในตนเอง
 4. จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนและครู
 5. การจัดกิจกรรมจะต้องเป็นไปตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ
 6. การจัดกิจกรรมใด ๆ จะต้องมีการวางแผนและระเบียบข้อบังคับของกิจกรรม
โครงการ และระเบียบข้อบังคับนั้นต้องเป็นของโรงเรียน
 7. นักเรียนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมบังคับอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจ อย่างน้อย 1 กิจกรรม
 8. ทุกกิจกรรมจะต้องมีครูอาจารย์ในโรงเรียนเข้าร่วมในการรับผิดชอบดำเนินการ
 9. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมจะต้องเป็นบุคคลปัจจุบันที่อยู่ในสถานศึกษา ยกเว้นวิทยากรที่อยู่ในดุลยพินิจของหัวหน้าสถานศึกษา
 10. การจัดให้มีกิจกรรมเลือกใด ๆ หรือไม่ ให้อยู่ในดุลยพินิจของหัวหน้าสถานศึกษา
- นั้น ๆ

11. การจัดการกรณีใด ๆ ให้โรงเรียนควบคุมเรื่องการรับ-จ่ายเงิน หรือพัสดุสิ่งของอื่น ๆ ให้เป็นไปตามระเบียบประหยัดและเพื่อความมั่นคงปลอดภัยของชาติ

12. ในกรณีที่สถานศึกษาเห็นว่ากิจกรรมใดไม่เหมาะสม มีผลกระทบต่อหรืออาจนำมาซึ่งอันตรายต่อความมั่นคงของชาติให้สถานศึกษาสั่งยกเลิกกิจกรรมนั้นเสีย

การจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตรนอกจากผู้จัดจะต้องพิจารณาถึงหลักการแล้ว กิจกรรมเสริมหลักสูตรยังครอบคลุมถึงบุคคลากรในโรงเรียนหลายฝ่าย ซึ่งบุคคลากรแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องต่างต้องมีบทบาทรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ ในการดำเนินการกิจกรรมเสริมหลักสูตร

เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของบุคคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้น ประภาพรธ สู่วรรษคู่ช (2524: 59-63) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องพอสรุปได้ดังนี้

1. บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหาร ผู้บริหารจะมีบทบาทต่อกิจกรรมเสริมหลักสูตรพอสรุปได้คือ

- 1.1 เป็นผู้ริเริ่มวางแผนกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- 1.2 มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์และวิธีการจัดอย่างดี
- 1.3 เห็นความสำคัญของกิจกรรมเสริมหลักสูตรและอำนวยความสะดวกให้
- 1.4 สามารถให้คำแนะนำและควบคุมกิจกรรมในโรงเรียนได้
- 1.5 สามารถให้การติดต่ออาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมเสริมหลักสูตรได้
- 1.6 มีหน้าที่ในการสั่งยกเลิกหรืออนุมัติกิจกรรมในโรงเรียน

2. บทบาทและหน้าที่ของครูต่อกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างมากในการดำเนินงานกิจกรรมเสริมหลักสูตร บทบาทหน้าที่ของครูมีดังนี้

- 2.1 มีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานของกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นอย่างดี
- 2.2 สามารถสร้างความสนใจของนักเรียนให้มาร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้
- 2.3 สามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานการจัดการเสริมหลักสูตรแก่นักเรียนได้
- 2.4 สามารถให้คำแนะนำแก่นักเรียนที่สนใจจะเข้าชมรมได้
- 2.5 สามารถมีเวลาอยู่ ดูแลนักเรียนในการทำกิจกรรมได้
- 2.6 มีส่วนร่วมในการประเมินผลของกิจกรรม

2.7 มีหน้าที่รายงานผลการปฏิบัติงานกิจกรรมต่อผู้รับผิดชอบ

3. บทบาทและหน้าที่ของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาเป็นนักเรียนที่มีวุฒิภาวะและประสบการณ์เพียงพอที่จะดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมกันเองได้

3.1 เข้าใจวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานของกิจกรรมเป็นอย่างดี

3.2 ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎและข้อบังคับ

3.3 เข้าร่วมในกิจกรรมที่ตนสนใจและมีความสามารถ

3.4 รู้จักแบ่งเวลาให้ถูกต้องระหว่างการทำกิจกรรมและการเรียน

3.5 สนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรและมีส่วนร่วม

4. บทบาทและหน้าที่ของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผู้ปกครองย่อมมีหน้าที่ในการดูแลบุตรหลานของตนอยู่แล้ว หน้าที่ของผู้ปกครองต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรควรมีดังนี้

4.1 ทำความเข้าใจในกิจกรรมและเป้าหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่โรงเรียนแจ้งให้ทราบ

4.2 สนับสนุนนักเรียนในความปกครองให้ทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรความสนใจและความถนัด

4.3 ควรดูแลและตักเตือนบุตรหลานอย่างใกล้ชิด

4.4 ควรหาโอกาสเข้าร่วมชมผลงานของกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนเมื่อมีโอกาสเพื่อเป็นกำลังใจแก่เด็ก

4.5 ให้ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ เช่น เป็นวิทยากรพิเศษ

4.6 ให้ความช่วยเหลือทางด้านทุนทรัพย์

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนบุคคลากรในโรงเรียนจำเป็นต้องให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างมาก เนื่องจากวิชาภาษาไทยเป็นวิชาทักษะซึ่งต้องอาศัยการฝึกฝนมาก การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรจึงต้องมีการจัดการที่ดีทั้งด้านวิธีการและด้านกิจกรรม ในด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยนั้น ลูจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์ทรัพย์ (2523: 203-208) ได้เสนอแนะการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาไทยที่สามารถจัดขึ้นในโรงเรียนได้ กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่น่าสนใจพอสรุปได้คือ

1. กิจกรรมด้านการใช้ภาษา อาจสรุปได้ดังนี้

1.1 กิจกรรมการพูด เช่น เล่านิทาน เล่าประสบการณ์ ปาฐกถา หรือบรรยายต่าง ๆ โดยมีครูหรือวิทยากรเป็นผู้ช่วยในการฝึก มีสถานที่หรืออุปกรณ์ในการฝึก

1.2 กิจกรรมเกี่ยวกับการอ่าน เช่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือต่าง ๆ ที่อ่านมา การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับหนังสือและผู้ประพันธ์ การจัดสัปดาห์ห้องสมุด การแข่งขัน การตอบปัญหาเกี่ยวกับหนังสือ

1.3 กิจกรรมเกี่ยวกับการฟัง เช่น การเชิญวิทยากรมาบรรยายความรู้ทางภาษาต่าง ๆ การฝึกการคัดลอกการวิทยุในโรงเรียน

1.4 กิจกรรมเกี่ยวกับการเขียน เช่น การประกวดการเขียนในโอกาสต่าง ๆ การแข่งขัน การคัดลายมือหรือการเขียนคำยาก การจัดนิทรรศการ

2. กิจกรรมในด้านหลักภาษา อาจสรุปได้ดังนี้

2.1 การจัดทำสมุดความรู้ต่าง ๆ ทางภาษาและไวยากรณ์

2.2 การจัดการแสดงที่เกี่ยวข้องกับการฝึกการใช้ภาษาให้ถูกต้อง เช่น การแสดงละคร การแข่งขันต่าง ๆ

2.3 การจัดอนุรักษ์ศิลปการใช้ภาษาในพื้นที่บ้าน เช่น เพลงพื้นเมือง นิทานและตำนานต่าง ๆ เป็นต้น

3. กิจกรรมเกี่ยวกับวรรณคดี อาจสรุปได้ดังนี้

3.1 กิจกรรมที่เกี่ยวกับการพูด เช่น การฝึกการแสดงละคร การโต้วถก การอภิปรายเรื่องของวรรณคดีต่าง ๆ

3.2 กิจกรรมเกี่ยวกับการฟัง เช่น การฟังนิทานหรือนิยาย การฟังวรรณกรรมต่าง ๆ ทั้งทางวิทยุและรายการที่โรงเรียนคัดขึ้น

3.3 กิจกรรมเกี่ยวกับการอ่าน เช่น การจัดการฝึกฝนการอ่านทรร้อยแก้วและบทร้อยกรอง รวมถึงการประกวดการอ่านโตโอกาสต่าง ๆ

3.4 กิจกรรมเกี่ยวกับการเขียน เช่น การจัดนิทรรศการในโอกาสต่าง ๆ หรือการคัดป้ายนิเทศ์ เป็นต้น

การจัดกิจกรรมต่าง ๆ นั้นครูผู้สอนสามารถทราบผลสำเร็จของการจัดได้จากผลการประเมินผล ซึ่งเรื่องการประเมินผลการจัดกิจกรรมเล่มนี้ อวสานได้ดังนี้

1. ควรมีการประเมินผลเป็นระยะและต่อเนื่อง
2. ผู้ร่วมกิจกรรมทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินผล
3. การวัดผลควรมีการวัดในพฤติกรรมหลาย ๆ ด้าน เช่น การร่วมกิจกรรม ผลงาน
4. มีการนำผลมาปรับปรุงการคัดกิจกรรมให้เกิดผลดีขึ้น

ด้านการนิเทศการสอน

การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการในการปรับปรุงวิชาการที่ควบคู่ไปกับการบริหาร การศึกษา เพื่อให้การศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถบรรลุเป้าหมายและปรัชญาทางการศึกษาที่พึงประสงค์ นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการนิเทศไว้ต่าง ๆ กัน โดยพอจะประมวลได้ดังนี้

ภิญโญ สาร (2523: 304) กล่าวว่า "การนิเทศการศึกษา หมายถึง ความพยายามทุกชนิดที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาในการแนะนำครู หรือ ศึกษานิเทศก์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้รู้วิธีปรับปรุงการสอนหรือการให้การศึกษา"

วินัย เกษมเศรษฐ (2525: 7) ได้ประมวลความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้พอสรุปได้คือ

1. การนิเทศการศึกษาหมายถึง บริการสภาพผู้นำซึ่งช่วยให้โรงเรียนสามารถปฏิบัติงานได้ดีขึ้น
2. การนิเทศการศึกษาหมายถึง บริการเทคนิคที่เชี่ยวชาญที่จัดไว้เพื่อการศึกษาและปรับปรุงสภาวะต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียน
3. การนิเทศหมายถึง ประสานงาน กระตุ้น และนำทางไปสู่ความงอกงามของครู
4. การนิเทศหมายถึง การร่วมมือกันระหว่างผู้นำและก่อให้เกิดสภาพผู้นำ โดยความร่วมมือกันในด้านต่าง ๆ คือ การประเมินผลการศึกษา การศึกษาสภาพการเรียนการสอน การปรับปรุงสภาพการเรียนการสอน การประเมินผลงาน
5. การนิเทศหมายถึง โครงการที่ได้วางแผนไว้แล้วเพื่อปรับปรุงการสอน

จากความหมายข้างต้นเราอาจสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาคือ บริการเพื่อช่วยเหลือครูในการวางแผนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและปรับปรุงการเรียนการสอนให้เกิดผลดีแก่ตัวนักเรียน ด้วยเหตุนี้การนิเทศการสอนภาษาไทยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ดังที่ พหลวรรค์

วงศ์วิไลทอง (2520: 46) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย พอสรุปได้ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงในวงวิชาการทางภาษาไทยเกิดขึ้นมาก ทำให้ครูต้องพัฒนาการเรียนการสอนตลอดเวลา
2. การเปลี่ยนแปลงของหนังสือเรียนเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรทำให้ครูผู้สอนต้องทำความเข้าใจในเนื้อหาในบทเรียนก่อนสอนให้เข้าใจ
3. ความเจริญทางด้านวิธีการสอนและสื่อการสอน ทำให้ครูผู้สอนภาษาไทยมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาตัวเองตาม
4. ปัญหาในการเรียนการสอนภาษาไทยไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร
5. ปัญหาโรงเรียนขาดความพร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สมบูรณ์ได้ ทำให้ครูต้องพัฒนาการสอนล่าช้า
6. โรงเรียนมีการเคลื่อนย้ายบุคคลากรบ่อย ๆ ทำให้ต้องมีการพัฒนาบุคคลากรอย่างต่อเนื่อง

ปัจจุบันการนิเทศการสอนภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาขยายวงกว้างออกไปทั้งนี้เพื่อปรับปรุงงานการเรียนการสอนให้ดีขึ้น การนิเทศการศึกษาในโรงเรียนแบ่งออกเป็น

3 ประเภทคือ

1. การนิเทศจากบุคคลภายในโรงเรียน เช่น อาจารย์ใหญ่ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา ครูอาวุโสหรือครูภายในหมวดวิชา
2. การนิเทศจากศึกษานิเทศก์
3. การนิเทศจากกลุ่มโรงเรียน เช่น จากครูภาษาไทยดีเด่นหรือผู้ทรงคุณวุฒิ

การนิเทศทั้ง 3 ประเภทดังกล่าว การนิเทศจากบุคคลภายในโรงเรียนนับว่ามีความสำคัญมากเพราะโรงเรียนมีอยู่จำนวนมาก ศึกษานิเทศก์มีจำนวนน้อยย่อมไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างทั่วถึง การนิเทศจากกลุ่มโรงเรียนก็ทำได้ไม่ทั่วถึง การนิเทศภายในจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

บรรเทา กิตติศักดิ์ (2526: 291-292) ได้กล่าวถึงการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ โดยสรุปว่า "การนิเทศภายในโรงเรียนหมายถึงการควบคุมดูงานในด้านวิชาการในโรงเรียนให้ดำเนินไปตามจุดประสงค์และนโยบายที่วางไว้ งานนิเทศภายในกระทำได้ 2 ทางคือ

1. การนิเทศโดยตรง เป็นการนิเทศกับครูโดยตรงในการปฏิบัติงาน เช่น การให้คำแนะนำ การประชุมชี้แจง การเยี่ยมชั้นเรียน การสาธิตการสอน
2. การนิเทศทางอ้อม เป็นการนิเทศโดยการใช้สื่อเพื่อส่งเสริมครูในโรงเรียนให้มีความรู้มากขึ้น เช่น การจัดบริการเอกสาร ตำรา

ในเรื่องการนิเทศภายในนี้ กรมวิชาการ (2527: 84) ได้กล่าวถึงแนวทางในการจัดการนิเทศภายในไว้ พอสรุปได้ดังนี้

1. ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ในการนิเทศการสอน
2. ผู้บริหารต้องมีทักษะในการนิเทศ เช่น การสร้างขวัญและกำลังใจ
3. ต้องสร้างความศรัทธาให้เกิดขึ้นในกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน
4. กำหนดเป็นนโยบายของโรงเรียนอย่างชัดเจน
5. ใช้วิธีการนิเทศที่ง่าย ๆ และเป็นกันเอง
6. จัดการนิเทศในรูปกลุ่มย่อยหรือสายวิชา
7. ต้องมีการวางแผนในการนิเทศก่อนการนิเทศ
8. ต้องนำผลในการนิเทศมาปรับปรุงและให้ความช่วยเหลือ
9. ฝ่ายวิชาการควรจัดทำสถิติและแผนภูมิแสดงผลการนิเทศสม่ำเสมอ

การนิเทศการเรียนการสอนในโรงเรียนเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย ทั้งจากภายในและภายนอกโรงเรียน เกี่ยวกับบุคคลที่มีหน้าที่ในการนิเทศนี้ บรรเทา กิตติศักดิ์ (2526: 292) ได้แบ่งประเภทของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ พอสรุปได้ดังนี้

ก. บุคลากรการนิเทศในโรงเรียน คือผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศการสอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียน อาจแบ่งเป็น 4 ประเภทคือ

1. ครูใหญ่ มีหน้าที่ในการนิเทศคือ
 - 1.1 กำหนดปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน
 - 1.2 พัฒนาหลักสูตรโดยการปรับปรุงแผนของโรงเรียน
 - 1.3 พัฒนาเนื้อหาของหลักสูตรและเนื้อหาของครู
 - 1.4 เป็นที่ปรึกษาแก่ครูอาจารย์ในโรงเรียน
 - 1.5 ช่วยส่งเสริมและปรับปรุงการเรียนการสอน
 - 1.6 ทำหน้าที่ในการประเมินและติดตามผลการนิเทศ

2. ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ มีบทบาทในการนิเทศคือ
 - 2.1 พัฒนาหลักสูตรและปรับปรุงแผนของโรงเรียน
 - 2.2 เป็นที่ปรึกษาทางวิชาการ
 - 2.3 ดูแลการเรียนการสอนให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ของหลักสูตร
 - 2.4 จัดประชุมครูเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
3. หัวหน้าหมวดวิชา มีหน้าที่ในการนิเทศการสอนภายในหมวดวิชา
4. ครูที่มีประสบการณ์ในโรงเรียน

ข. บุคลากรนิเทศจากภายนอกหมายถึง บุคคลดังต่อไปนี้

1. ศึกษานิเทศก์ ตามระเบียบกรมสามัญศึกษา ได้ให้อำนาจและหน้าที่ของ ศึกษานิเทศก์ ตามระเบียบ พ.ศ.2519 คือ

- 1.1 การนิเทศการสอนและบริหารงานของโรงเรียน
- 1.2 ตรวจสอบและควบคุมสถานศึกษา
- 1.3 ศึกษาทดลองวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอน
- 1.4 พิจารณาในการพัฒนาหลักสูตรและแบบเรียน
- 1.5 จัดทำเอกสารทางวิชาการเผยแพร่
- 1.6 ทดลองใช้นวัตกรรมทางการศึกษา
- 1.7 จัดการประชุมให้ความรู้แก่ครู
- 1.8 ประเมินผลงานทางด้านวิชาการ
- 1.9 เล่นอเนาะและให้คำปรึกษาทางวิชาการแก่กรมสามัญศึกษา
- 1.10 งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

2. ผู้ทรงคุณวุฒิ เช่น วิทยากรในสาขาวิชา

นอกจากบุคลากรในการนิเทศจะมีผลต่อการนิเทศแล้ว วิธีการในการให้การนิเทศ นับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะวิธีการที่ดีย่อมทำให้การนิเทศประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

บรรเทา กิตติศักดิ์ (2526: 303-306) ได้ประมวลวิธีการในการนิเทศไว้ โดยอาจสรุปได้ดังนี้

1. การนิเทศเป็นหมู่ หมายถึง การนิเทศกับคนเป็นกลุ่มใหญ่ มีวิธีการนิเทศคือ

- 1.1 การคัดเลือกคณะกรรมการทำงาน
- 1.2 การลำธิตการล่อน
- 1.3 การศึกษานอกสถานที่และการดูงาน
- 1.4 การประชุมอบรม
- 1.5 การประชุมปฏิบัติการ
- 1.6 การประชุมสัมมนา
- 1.7 การประชุมครู
- 1.8 การประชุมกลุ่ม
- 1.9 การประชุมชี้แจง
- 1.10 การปฐกถาและการอภิปราย
- 1.11 การคัดเลือกศูนย์วิชาการในโรงเรียน
- 1.12 การคัดเลือกศูนย์วิทยบริการภาษาไทย
- 1.13 การแนะนำหนังสือหรือเอกสาร
- 1.14 การคัดเลือกพรรคการ

2. การนิเทศเป็นรายบุคคล เป็นการนิเทศระหว่างผู้นิเทศกับครูในแต่ละคน

การนิเทศเป็นรายบุคคลมีวิธีการดังนี้

- 2.1 การเยี่ยมชั้นเรียน
- 2.2 การสังเกตการล่อน
- 2.3 การประชุมปรึกษาหาหรือเป็นรายบุคคล
- 2.4 การดูครูคนอื่นล่อน
- 2.5 การทดลองล่อนในชั้นเรียน
- 2.6 การประเมินผลตนเอง
- 2.7 การปฐมนิเทศครูใหม่

การนิเทศการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยจึงอาจจะสรุปได้ว่านอกจากจะขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของบุคคลากรที่เกี่ยวข้องแล้ว การดำเนินการนิเทศด้วยวิธีการที่ดีและเหมาะสมจะช่วยให้การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

จิตต์นิภา ภัคศิษฐ์มพล (2516: 113) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "กิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนลารีตในเขตกรุงเทพมหานคร" โดยการสัมภาษณ์ และแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นครู 21 คน และนักเรียน 296 คน จากโรงเรียนลารีต 5 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมทางภาษาไทยที่ชุมชนภาษาไทยมีการจัดมากที่สุดคือ การฟังปาฐกถา การอภิปราย การโต้วาที และการจัดพานักเรียนไปทัศนศึกษา ส่วนกิจกรรมที่มีการจัดแล้ว ปรากฏว่าเกิดผลดีคือ การเล่นเกมในการเรียนการสอน การฝึกหัดการแต่งกลอนสักวา การแข่งขันการทายปัญหาทางภาษาไทย และการฟังเทปบันทึกเสียงเรื่องต่าง ๆ แล้วนำมาฝึกจินตนาการที่เกิดจากการฟัง เรื่องที่กำหนด

จุไรรัตน์ หมั่นพงษ์สถาพร (2516: 173-176) ได้วิจัยเรื่อง "การติดตามผลการนิเทศการศึกษาสายวิชาภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา" โดยตัวอย่างประชากรเป็นครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบประสมและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญจากเขตการศึกษา 3 จำนวน 48 โรงเรียน ๆ ละ 3 คน โดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่าครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบประสมและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญ ได้รับความช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์ในทุก ๆ ด้านในระดับน้อยเป็นส่วนมาก ส่วนความต้องการให้ศึกษานิเทศก์ช่วยเหลือมากที่สุดคือ การจัดทำเอกสารการสอนให้แก่ครู การจัดเอกสารเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดหาหนังสือประกอบเกี่ยวกับภาษาไทยให้ห้องสมุดโรงเรียน การลารีตการใช้อุปกรณ์ในการสอนภาษาไทย เทคนิคการสร้างข้อสอบแบบต่าง ๆ ส่วนปัญหาและอุปสรรคของการนิเทศการศึกษาคือ ศึกษานิเทศก์มาปฏิบัติงานในโรงเรียนน้อยครั้งเกินไป จำนวนศึกษานิเทศก์มีน้อยไม่เพียงพอต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

วีณา วีล้เพ็ญ (2518: 131-134) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "กิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยของวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" โดยการใช้แบบสอบถามจากตัวอย่างประชากรเป็นอาจารย์ผู้สอนภาษาไทยจำนวน 72 คน และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา จำนวน 600 คน ผลการวิจัยพบว่า ประเภทของกิจกรรมที่จัดขึ้นมีทั้งกิจกรรมของการใช้ภาษาหลักภาษาและวรรณคดี กิจกรรมที่มีการจัดส่วนใหญ่มีกิจกรรมของการใช้ภาษา และวรรณคดีไทย กิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านการใช้ภาษา ได้แก่ การฟังรายการสนทนา การอภิปราย การแสดงละคร การสัมภาษณ์ การพูดต่อหน้าชุมชน การฝึกเป็นโฆษกหรือพิธีกร การโฆษณา การจัดรายการภาษาไทยทางวิทยุและโทรทัศน์ เป็นต้น กิจกรรมเกี่ยวกับการอ่านประกอบด้วยการค้นคว้าในห้องสมุด การสนทนาเกี่ยวกับหนังสือที่อ่าน การจัดนิทรรศการหนังสือที่อ่าน กิจกรรมการเขียนประกอบด้วยการเขียนข่าว เรื่องสั้น การเขียนโฆษณา ทำลุ่มดคำ และการเขียนจดหมายเหตุ เป็นต้น

2. กิจกรรมทางด้านหลักภาษา ได้แก่ การรวบรวมคำที่มักเขียนผิด การรวบรวมคำภาษาถิ่น คำศัพท์หมวดหรือคำไวพจน์ จัดรายการโตลัสกัวและกลอนลัด จัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับหลักภาษาไทย

3. กิจกรรมเกี่ยวกับวรรณคดีนั้น มีการจัดป้ายนิเทศทางวรรณคดีไทย การจัดการแสดงนิทรรศการ การจัดงานในวันสำคัญต่าง ๆ

พรวรรค วังษ์วิไลทอง (2520: 103) ได้วิจัยเรื่อง "ปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร" โดยใช้แบบสอบถาม 2 ชุด สำหรับตัวอย่างประชากรที่เป็นครูภาษาไทย 90 คน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 350 คน ของโรงเรียนรัฐบาลในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนไม่ชอบเรียนวิชาภาษาไทยเพราะครูผู้สอนสอนไม่ดี ใช้แต่วิธีการสอนแบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่ วิธีการสอนของครูไม่น่าสนใจ การใช้กระบวนการฝึกหัดการสอนของครูมีความจำเป็นมากในการปรับปรุงการสอนวิชาภาษาไทยของครู การสอนของครูควรมีการปรับปรุงในองค์ประกอบการสอนในทุกด้าน ควรมีการปรับปรุงการฝึกหัดทั้งภายนอกและภายในให้สมบูรณ์

สมลักษณ์ ลู่หอม (2521: 92-95) ได้วิจัยเรื่อง "โปรแกรมการฝึกกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร" โดยสร้างแบบสอบถาม 2 ชุด สำหรับตัวอย่างประชากรที่เป็นอาจารย์ภาษาไทย 96 คน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษา 400 คน ของโรงเรียนรัฐบาลในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ทุกโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทย โดยมีความมุ่งหมายคือ เพื่อให้นักเรียนมีความรู้และทักษะทางภาษาไทยดีขึ้น ตลอดจนให้นักเรียนเกิดมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย ผู้เริ่มการฝึกกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนคือ อาจารย์หมวดวิชาภาษาไทยและนักเรียน และมีการดำเนินการกิจกรรมโดยมีนักเรียนและอาจารย์ร่วมกันวางแผนและจัดการ กิจกรรมที่จัดขึ้นมีทั้งกิจกรรมการใช้ภาษา กิจกรรมหลักภาษา กิจกรรมทางวรรณคดี มีการประเมินผลทุกครั้งที่เกิดกิจกรรม วิธี

การประเมินที่ทําล้วนมากคือ การสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน และจากการดูผลงานที่นักเรียนปฏิบัติ มีการนำผลไปประเมินและปรับปรุงการสัทธิกรรมการครั้งต่อไป ปัญหาและอุปสรรคในการสัทธิกรรมการเล็ริมหลักผู้ตรคือ นักเรียนไม่พอใจ ไม่เข้าใจ ไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรม และขาดความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียน

นวลทิพย์ รักษาทรัพย์ (2522: 180-187) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยโดยการให้หนังสือชุดที่กะสัมพันธ์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนในสังกัดกรมลํ้าัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร" โดยใช้แบบลอบถามถึงกลุ่มตัวอย่างประชากรซึ่งเป็นครูผู้สอนวิชาภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 27 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 360 คน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยส่วนมากให้สัทธิกรรมการโดยอาศัยจากคู่มือการสอนเป็นแนวทาง การสัทธิการเรียนการสอนได้แยกเป็นรายวิชาคือหลักภาษา การใช้ภาษาและวรรณคดี โดยพยายามให้มีความสัมพันธ์กันระหว่างวิชา ส่วนในด้านกิจกรรมเล็ริมการเรียนการสอนส่วนมากใช้การแบ่งกลุ่มค้นคว้า การทํารายงาน การอภิปรายปัญหา ในการวัดผลการเรียนภาษาไทยจะใช้วิธีการตอบปากเปล่าในชั้นเรียนและการทดสอบย่อย ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนคือ คู่มือการสอนมีไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณในการสัทธิซื้ออุปกรณ์การสอน นักเรียนมีมากเป็นอุปสรรคในการสัทธิกรรมการ ส่วนในด้านความต้องการของครูนั้น ต้องการแหล่งค้นคว้า ให้ผู้บริหารสนับสนุนการใช้อุปกรณ์ ปัญหาของนักเรียนคือ ครูไม่ใช้อุปกรณ์การสอน นักเรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็น นักเรียนต้องการให้ครูเพิ่มเติมความรู้ที่นอกเหนือจากหนังสือเรียน

นุชรินทร์ ไพรม์ขาว (2522: 66-68) ได้วิจัยเรื่อง "การใช้สื่อการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนราษฎร์ในเขตกรุงเทพมหานคร" โดยล้งแบบลอบถามไปยังผู้บริหารและครูภาษาไทยจำนวน 300 คน ผลการวิจัยพบว่าสื่อการสอนภาษาไทยที่มีมากที่สุดโรงเรียนคือ กระดานดำ หนังสืออ้างอิงประกอบบทเรียน หนังสือพิมพ์และวารสารต่าง ๆ รูปภาพ เครื่องขยายเสียง ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อการสอนคือ ครูไม่ทราบแหล่งบริการสื่อ ไม่มีเวลาผลิตและเตรียมการใช้สื่อการสอน ขาดงบประมาณในการสัทธิซื้อ โรงเรียนมีสื่อการสอนจำนวนจำกัด ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา ส่วนสื่อการสอนที่ผู้บริหารและครูภาษาไทยต้องการมากที่สุดคือ หนังสืออ้างอิงประกอบบทเรียน ห้องปฏิบัติการทางภาษา วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ส่วนความต้องการที่จะได้รับจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนคือ การสัทธิตั้งศูนย์บริการสื่อการศึกษาในการให้บริการให้ยืมเพื่อใช้ในการสอน

พรทิพย์ กอสุวรรณ (2522: 80-83) ได้วิจัยเรื่อง "เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูภาษาไทยในเขตกรุงเทพมหานครกับเขตการศึกษา 12 เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521" โดยใช้แบบสอบถามครูภาษาไทยจากโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 100 คน และในเขตการศึกษา 12 จำนวน 99 คน ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่มีความเห็นถึงความมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตรรวมทั้งหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความสำคัญในระดับมาก ครูใช้เอกสารคือ หลักสูตรมากกว่าเอกสารอื่น อุปกรณ์และสื่อการสอนอื่น ๆ ใช้ในระดับน้อย ครูมีปัญหาในการใช้หลักสูตรในระดับน้อย ครูในเขตกรุงเทพมหานครและเขตการศึกษา 12 มีความคิดเห็นส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ครูและผู้วิจัยเสนอแนะว่าควรปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และควรจัดอบรมผู้เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรอยู่เสมอ

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2522: 3-4) ได้มีการวิจัยเรื่อง "ผลการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521" โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศทั้งหมด 111 โรงเรียน แบ่งเป็น 12 เขตการศึกษา ๆ ละ 8 โรงเรียน รวม 96 โรงเรียน และส่วนกลางอีก 15 โรงเรียน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากผู้บริหาร หัวหน้าสาย และครูแนะแนว ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนต่าง ๆ มีความพอใจในหลักสูตรโดยเฉพาะหลักสูตรวิชาภาษาไทย โรงเรียนมีความเห็นว่าหลักสูตรวิชาภาษาไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ประกาศใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาแทนหลักสูตรเดิมที่เคยใช้ มีความเหมาะสมถึงร้อยละ 62.50 และปัญหาการใช้หลักสูตรเกิดจากครูผู้สอนส่วนใหญ่ขาดอุปกรณ์การสอน และขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการสอนตามจุดประสงค์และเนื้อหาวิชา

ปองจิต อ่อนเฝ้า (2522: 95-98) ได้วิจัยเรื่อง "ปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นครูภาษาไทยในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 142 คน และนักเรียน 240 คน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 24 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า วิธีการที่ครูภาษาไทยใช้กันมากคือ การให้นักเรียนตอบปากเปล่า การเขียนรายงานการทดสอบรายบุคคล ปัญหาที่ครูพบคือ เวลาเรียนในชั้นเรียนมีจำกัด โอกาสในการวัดผลระหว่างภาคเรียนมีน้อย โอกาสในการทำกิจกรรมของนักเรียนมีน้อย ครูผู้สอนสอนไม่ทัน ผู้เรียนมีทักษะในการฟัง พูด อ่านและเขียนไม่เพียงพอ

มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาภาษาไทย ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจในการวัดผล ขาดความชำนาญในการสร้างแบบทดสอบ มีปัญหาในการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของคะแนน ส่วนในด้านความต้องการของครูผู้สอนภาษาไทย มีความต้องการให้จัดตั้งคลังข้อสอบไว้เป็นแหล่งกลางในการใช้ ครูต้องการให้จัดหาอุปกรณ์และคู่มือการวัดผลให้อย่างเพียงพอ

พัชรี (ส่ายสิทธิ์ (2523: 107) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยโดยใช้หนังสือเรียนชุดทักษะสัมพันธ์ชั้นมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร" โดยใช้แบบสอบถามกับครูภาษาไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรจำนวน 300 คน ในโรงเรียนรัฐบาลเขตกรุงเทพมหานคร ผลของการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องสภาพการเรียนการสอนโดยใช้หนังสือชุดทักษะสัมพันธ์ พบว่าครูภาษาไทยมีปัญหาเกี่ยวกับจุดประสงค์ของหลักสูตรวางไว้ซับซ้อนเกินไป คำแนะนำในคู่มือครูปฏิบัติตามได้ยาก ครูยังขาดหนังสือคู่มือครูในการเรียนการสอน ครูขาดความรู้ความเข้าใจตามแนวทางการใช้ทักษะสัมพันธ์ ส่วนนักเรียนขาดความสนใจในการเรียนภาษาไทยมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาภาษาไทย นักเรียนมีความเห็นว่าครูมักแยกชั่วโมงสอนเป็นรายวิชา เช่น หลักภาษา วรรณคดีและการใช้ภาษา ส่วนความต้องการของครูนั้น ครูภาษาไทยต้องการให้ศึกษานิเทศก์แนะนำการสอนหรือเทคนิคการสอนสัมพันธ์ทักษะเพื่อให้อ่านวรรณคดี หลักภาษาและการใช้ทักษะสัมพันธ์ให้สัมพันธ์กัน ต้องการให้มีการจัดสำริดการสอนและการแนะนำสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบทเรียนและจัดบริการสื่อการสอนแก่ครู

ตติยา โสรัลลู่ชะโต (2523: 85-87) ได้วิจัยเรื่อง "ความต้องการการนิเทศของครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของครู" โดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นครูภาษาไทยจำนวน 200 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 20 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูภาษาไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครได้รับการนิเทศน้อยเกือบทั้งหมด แต่ครูภาษาไทยมีความต้องการที่จะได้รับการนิเทศอยู่ในระดับมากเกือบทั้งหมด การต้องการการนิเทศในด้านต่าง ๆ ของครูภาษาไทยคือ การจัดหาคู่มือการสอนแก่ครูผู้สอนทุกรายวิชาก่อนที่จะถึงเวลาเปิดภาคเรียน ต้องการคำแนะนำเพื่อการเข้าใจความหมายและความสำคัญของจุดประสงค์ทั่วไป ต้องการให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการในเวลาว่างที่สอนร่วมกับครูภาษาไทยในโรงเรียนอื่น ๆ

ประสม นนทสุวรรณ (2524: 102-107) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาสภาพการเรียน การสอนโดยใช้หนังสือภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3" โดยใช้แบบสอบถามกับครูภาษาไทยที่เป็นตัวอย่างประจำกรรรม 300 คน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลในเขตการศึกษา 8 ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชา ภาษาไทยส่วนมากใช้หลักสูตรโดยการศึกษาค้นคว้า หาความรู้และวิธีการสอนใหม่ ๆ เพื่อนำมา ปรับปรุงการเรียนการสอนตามแนวของคู่มือการสอน โดยมีการวางแผนการสอนร่วมกับครูในโรงเรียน เดียวกัน และเริ่มจัดทำโครงการสอนก่อนเปิดภาคเรียน ในด้านการจัดการเรียนการสอนของครู ผู้สอนแยกสอนเป็นรายวิชาต่าง ๆ โดยพยายามโยงเนื้อหาเข้าด้วยกัน ส่วนวัตถุประสงค์ในการ ประเมินผลการเรียนเพื่อค้นหาข้อบกพร่องด้านการเรียนของนักเรียนเพื่อจัดสอนเสริม นอกจากนี้ยัง ใช้ผลการประเมินในการปรับปรุงการสอนและประเมินผลการเรียนของนักเรียน วิธีการประเมินที่ ครูมีการใช้มากคือ การถามตอบปากเปล่าในชั้นเรียน นอกจากนี้ในด้านการนิเทศครูมีความต้องการ การช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์ ในด้านของแหล่งความรู้และการฝึกอบรม

ลู่อ่าติ วงศ์สุวรรณ (2525: 98-102) ก็ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครู ผู้สอนวิชาภาษาไทยและผู้บริหารเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" โดยส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหารและครูภาษาไทยจำนวน 125 คน และครูภาษาไทยจำนวน 141 คน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยและผู้บริหารส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกับ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และคาดว่าครูภาษาไทยจะสามารถสอนให้บรรลุ จุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทยแต่ละข้อได้ในระดับมาก

ในด้านการเรียนการสอน ครูผู้สอนและผู้บริหารเห็นด้วยในระดับมากกับการสอนภาษา ไทยโดยทักษะสัมพันธ์ และเห็นว่าวิธีสอนแบบฝึกทักษะ แบ่งกลุ่มค้นคว้า การแสดงบทบาทสมมติ ความเหมาะสมในระดับมากที่สุดสำหรับที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยตามหลักสูตร ส่วน วิธีการสอนที่เห็นว่ามีเหมาะสมในระดับน้อยคือ การบรรยาย ผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่ เห็นด้วยในระดับมากกว่า ครูภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นควรใช้แผนการสอนที่จัดทำขึ้นเองหรือ จัดทำโดยหมวดวิชา ในด้านหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยส่วนใหญ่เห็นว่ามีเนื้อหาตรงตามหลักสูตร

ในด้านการวัดและประเมินผล ครูผู้สอนและผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นด้วยกับหลักการ ประเมินผลการเรียน และสามารถปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าวได้ในระดับมาก ส่วนสื่อที่เป็นปัญหา

ในการวัดและประเมินผลของครูภาษาไทยในระดับมากคือ การสร้างเครื่องมือวัดผลให้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละรายวิชา

ชูสี ชัชวาลกิจ (2526: 54-57) ได้วิจัยเรื่อง "โครงการเล่นเพื่อจัดกิจกรรมเสริมทักษะภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร" โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 3 ชุด กับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้บริหาร 44 คน อาจารย์ภาษาไทย 116 คน และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 390 คน จากโรงเรียนรัฐบาล 20 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมเสริมทักษะภาษาไทยมีการจัดทั้งกิจกรรมในชั้นเรียนและกิจกรรมนอกชั้นเรียน โดยครอบคลุมถึงกิจกรรมด้านการพูด การฟัง การอ่านและการเขียน รวมทั้งมีเนื้อหาที่ครอบคลุมในด้านการใช้ภาษาหลักภาษาและวรรณคดี

ชานามย์ ม่วงศรีศักดิ์ (2527: 70-74) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความต้องการนิเทศการสอนวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ของครูภาษาไทยในเขตการศึกษา 8" โดยใช้แบบสอบถามกับตัวอย่างประชากรที่เป็นครูภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 218 คน จากโรงเรียนรัฐบาล 54 โรงเรียน ในเขตการศึกษา 8 ผลการวิจัยพบว่า ครูภาษาไทยได้รับการนิเทศในระดับน้อยทุกด้าน ในด้านการนิเทศครูได้รับการนิเทศในด้านการวัดและประเมินผลมากเป็นอันดับแรก ด้านหลักสูตรภาษาไทยอยู่ในอันดับรองและด้านสื่อการสอนอยู่ในอันดับสุดท้าย ครูต้องการการนิเทศด้านการสอนและการใช้สื่อการสอนเป็นอันดับแรก ด้านเนื้อหาวิชาและด้านการจัดกิจกรรมการสอนอยู่ในอันดับรอง การนิเทศที่ครูต้องการเป็นอันดับแรกคือ ด้านหลักสูตรเนื้อหาวิชาภาษาไทย ครูต้องการคู่มือก่อนการเปิดภาคเรียน ต้องการเอกสารด้านความรู้เพิ่มเติม ครูต้องการคำแนะนำการผลิตสื่อ บุคคลที่ครูต้องการได้รับการนิเทศคนแรกคือ ศึกษานิเทศก์ จากกรมสามัญศึกษาหรือเขตการศึกษา

พวงเพ็ญ เปล่งปลั่ง (2529: 132-142) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาดีเด่น รางวัลพระราชทาน" โดยมีตัวอย่างประชากรเป็นครูภาษาไทยในโรงเรียนรางวัลพระราชทานปีการศึกษา 2526-2527 ทั่วประเทศจำนวน 69 โรงเรียน รวม 472 คน ผลการวิจัยพบว่า ในด้านการใช้หลักสูตรและหนังสือเรียนมีการดำเนินการตามหลักสูตรน้อย ในด้านวิธีการสอน มีการสอนด้วยวิธีต่าง ๆ น้อย วิธีการที่ใช้มากที่สุดคือ การบรรยาย ส่วนการใช้สื่อการเรียนการสอน ครูภาษาไทยมีกาๆใช้สื่อในการเรียนการสอนมาก และมีการจัดหาสื่อมาใช้ในการเรียนด้วยวิธีการจัดทำขึ้นใช้เอง การวัดผลและ

ประเมินผลวิชาภาษาไทยมีการวัดผลตามจุดประสงค์มากที่สุด นอกจากนี้ยังมีการปฏิบัติตามระเบียบ การวัดผลมาก ในด้านการวัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีการปฏิบัติตามระเบียบและวิธีการในการวัด กิจกรรมเสริมหลักสูตรน้อย การนิเทศการสอนในโรงเรียนในการสอนวิชาภาษาไทยมีการได้รับความช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์น้อย และครูมีความต้องการที่จะได้รับการนิเทศและความช่วยเหลือ ในด้านต่าง ๆ จากศึกษานิเทศก์มาก ส่วนการนิเทศภายในโรงเรียนมีการดำเนินการน้อย

งานวิจัยต่างประเทศ

โรเบิร์ต เอ็ดเวิร์ด แฮกเกอร์ที (Robert Edward Hagertie 1971: 2041-A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการวัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียน โดยสำรวจความคิดเห็นของครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การวัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีการดำเนินการใน โรงเรียนมากและมีผลในการเสริมความรู้ทางภาษาแก่นักเรียนเพิ่มเติมจากการเรียนในชั้นเรียน การดำเนินการวัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนครูและนักเรียนจะร่วมกันดำเนินการ ผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่ครูมีความต้องการคือ ผู้ปกครองและผู้บริหารโรงเรียน ส่วนข้อบกพร่องในการ วัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนคือ ผู้บริหารหรือฝ่ายบริหารโรงเรียนเข้ามามีบทบาทในการ กำหนดแนวทางการวัดกิจกรรมรวมทั้งประเภทของกิจกรรมมากเกินไปเป็นส่วนมาก

วอลเตอร์ ลอว์เรนซ์ ฮอลล์ (Walter Lawrance Hall 1981: -29-A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบการใช้โปรแกรมการอ่านซ่อมเสริมแบบยืดหยุ่นความสามารถกับความก้าวหน้าของสัมฤทธิ์ผลในด้านการอ่านของนักเรียนที่กำหนดแผนการเรียนกับนักเรียนที่ไม่ได้ กำหนดแผนการเรียน โดยมีการทดลองระหว่างนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 1 ปี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบกำหนดแผนการเรียนมีสัมฤทธิ์ผลดีกว่า แต่ต้องขึ้นกับเกณฑ์และการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดโปรแกรม

คาร์เรน เชเรอร์ บัชโก (Karen Scherer Butchko 1981: 627-A) ได้วิจัย เกี่ยวกับการใช้กลวิธีการอ่านในชั้นเรียนในระดับมัธยมศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็น นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า การนำเอากลวิธีการอ่านไปใช้ในห้องเรียน นั้นจะเกิดประสิทธิผลที่ดี ถ้าได้มีการปรับปรุงและชี้แจงกับนักเรียนในเรื่องเจตคติเกี่ยวกับการ อ่านก่อนที่จะมีการสอนอ่าน